

Janowski Stowarzyszenie Nieremła Pomocy

"HUMANUS"

KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ LOKALNYM **LIDEREM** PARTNERSTWA NA RZECZ **WŁĄCZENIA** **SPOŁECZNEGO**

Anna Mazur

Paweł Wiśniewski

Janów Lubelski
listopad 2016 rok

KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ LOKALNYM LIDEREM PARTNERSTWA NA RZECZ WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO

Wydawnictwo sfinansowane z środków projektu:

**„Partnerstwa przeciw wykluczeniu społecznemu – profesjonalne formy pomocy,
ze szczególną rolą zatrudnienia socjalnego – edycja 2016”**

- realizowanego w ramach programu Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej „Aktywne formy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu – nowy wymiar 2020”.

Autorzy:

Anna Mazur, Paweł Wiśniewski

SPIS TREŚCI

Wstęp	7
Rozdział pierwszy:	
Klub Integracji Społecznej – jako lokalna instytucja włączenia społecznego.....	9
Rozdział drugi:	
Partnerstwa przeciw wykluczeniu społecznemu – profesjonalne formy pomocy, ze szczególną rolą zatrudnienia socjalnego.....	21
Rozdział trzeci:	
Usługi reintegracyjne Klubu Integracji Społecznej w Janowie Lubelskim w świetle badań – edycji 2016 roku. Raport z badań.....	33
Bibliografia – akty prawne	55

Wydawca:

Janowskie Stowarzyszenie Niesienia Pomocy „Humanus”
23-300 Janów Lubelski, ul. Bohaterów Porytowego Wzgórza 23
Tel. 15 8142251, e-mail: jsnp-humanus@wp.pl, http:// www.jsnphumanus.pl

ISBN 978-83-938139-5-7

Skład:

Kopalnia Inspiracji

Publikacja bezpłatna

Nakład: 50 egzemplarzy

WSTĘP:

ZATRUDNIENIE SOCJALNE ELEMENTEM „WORKFARE” W POLSKIEJ POLITYCE SPOŁECZNEJ

Centra integracji społecznej i kluby integracji społecznej (dalej: cis i kis) są przykładem wdrożenia koncepcji aktywnej polityki społecznej opartej na zmianie podejścia do kolejności uzyskiwania przez niektóre grupy dysfunkcyjne wsparcia i pomocy państwa. Aktywna polityka oznacza, że osoby potrzebujące pomocy muszą także włączyć się w procesy likwidujące przyczyny ich trudności życiowych, a nie jak dotychczas oczekiwać tylko świadczeń (głównie finansowych). W aktywnej polityce społecznej mottem działania jest idea: „praca zamiast zasiłku”, a także silna presja na procesy integracyjne (instytucji, środowisk, ludzi).

Rozwiązania skupiające działania o charakterze terapeutycznym, pracę socjalną oraz zadania z zakresu aktywizacji zawodowej i zatrudnienia subsydiowanego zawarto w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym, ukierunkowując je na indywidualną aktywność. Ustawa ta reguluje zasady zatrudnienia socjalnego, nie tylko dla osób bezrobotnych, ale także dla innych grup określanych jako podlegające wykluczeniu społecznemu i które ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych. Ustawa obejmuje swoim katalogiem osoby, które znajdując się w sytuacji powodującej ubóstwo mają ograniczone uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym. Warunkiem skorzystania z tych rozwiązań jest jedynie aktywne włączenie się ich w proces wsparcia i pomocy.

Głównym założeniem zatrudnienia socjalnego jest stworzenie takich warunków, aby dana osoba a po części członkowie jej rodziny zapobiegli dalszemu pogarszaniu swojej sytuacji (w tym także ubóstwu). Kierunkiem preferowanym w tej ustawie jest możliwość przekwalifikowania się, a następnie podjęcie pracy jako źródła dochodu, nie zaś wspomaganie tylko świadczeniami z pomocy społecznej. Zatrudnienie socjalne, w myśl ustawy, powinno uzupełniać tradycyjny system pomocy społecznej, tworząc synergiczną konstrukcję wsparcia i pomocy. Ważnym elementem filozofii aktywnej polityki społecznej, z której wyrasta idea zatrudnienia socjalnego, jest zasada „pomocy do samopomocy”, sformułowana przez twórcę kopenhaskiej Szkoły Kofoeda. Jej twórca, Hans Christian Kofoed, preferował w pracy socjalnej wsparcie zdolności danej osoby do wzbudzenia jej aktywności w samodzielnym rozwiązywaniu swoich problemów. Twierdził on, że dając komuś samą tylko pomoc materialną, obrażamy jego godność oraz podważamy jego zdolność do samowysiłku w decydowaniu o wyborze sposobów zmiany sytuacji życiowej. Ten sposób myślenia odzwierciedla wiarę w człowieka i jego olbrzymi, twórczy potencjał w nim drzemający. Uważał także, że wymagając aktywności i zmuszając do działania, pozwalamy wykluczonym odzyskać godność i wiarę w siebie.

Wzorem europejskich, niektórych krajów „starej 15-tki” reguły „pomocy dla samopomocy” można było w Polsce realizować poprzez stworzenie systemu specjalnych podmiotów, które nie tylko uczyłyby zmiany postaw, dostarczałyby możliwości przekwalifikowani, ale pomagały po pewnym czasie w pierwszych chwilach na otwartym rynku pracy. Już w pierwszym roku obowiązywania ustawy w Polsce zostały utworzone takie jednostki, które skoncentrowały swoją działalność na usługach reintegracji społecznej i zawodowej, zwane dzisiaj podmiotami zatrudnienia socjalnego. Oba typy podmiotów zatrudnienia socjalnego – cis i kis – realizują usługi reintegracji, a więc usługi „przywracające wartości” ich beneficjentów. W tym zbiorze usług reintegracji wyróżnia się dwa typy, a mianowicie:

reintegrację społeczną, która zgodnie z art. 2 pkt. 4 ustawy oznacza działania, w tym również o charakterze samopomocowym, mające na celu odbudowanie i podtrzymanie u osoby uczestniczącej w zajęciach centrum integracji społecznej, klubie integracji społecznej lub zatrudnionej u pracodawcy, umiejętności uczestniczenia w życiu lokalnej społeczności i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu;

reintegrację zawodową, która w myśl ustawy, oznacza działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie u osoby uczestniczącej w zajęciach zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy – art. 2 pkt. 5 ustawy.

Efektywne stosowanie pakietu usług reintegracji zarówno społecznej jak i zawodowej wymaga zastosowania odpowiedniego ich standardu, a to z kolei wymusza zatrudnienie wysoko wykwalifikowanych specjalistów w jednym miejscu, czyli w podmiocie zatrudnienia socjalnego.

Ustawa wprowadziła ramy prawne działalności cis i kis, dając jednocześnie przyzwolenie na takie metody pracy z grupami wykluczonymi społecznie, które preferują indywidualizm podejścia, a więc uwzględnianie potrzeb, predyspozycji i możliwości jednostki. Wraz z upływem czasu, nabywaniem doświadczeń oraz zmianami społecznymi i prawnymi następowała modyfikacja niektórych rozwiązań ustawy, wprowadzając kolejne innowacje w udzielaniu wsparcia i pomocy osobom tego potrzebującym. Każdorazowo taka zmiana była inspirowana wskazaniem praktyków, a także konsultowana ze środowiskiem. Celem nowelizacji ustawy było przede wszystkim usprawnienie pracy w jednostkach zatrudnienia socjalnego oraz dostosowanie uregulowań ustawy do zmieniającego się prawa.

ROZDZIAŁ PIERWSZY:

KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ – JAKO LOKALNA INSTYTUCJA WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO

1. Podstawowe pojęcia z zakresu zatrudnienia socjalnego

Właściwe posługiwanie się, a także rozumienie całościowego pojęcia „zatrudnienie socjalne” wymaga definicyjnego przybliżenia niektórych określeń. Pierwsze, a zarazem podstawowe to:

1. *Zatrudnienie socjalne* – to (...) umożliwienie bezdomnym realizujące indywidualny program wychodzenia z bezdomności, uzależniony od alkoholu, uzależniony od narkotyków lub innych środków odurzających, chorym psychicznie, długotrwale bezrobotnym, zwalnianym z zakładów karnych i mającym trudności w integracji ze środowiskiem, uchodźcom realizującym indywidualny program integracji oraz osoby niepełnosprawnym, uczestnictwa w zajęciach klubów i centrów integracji społecznej.
2. *Klub integracji społecznej* - to jednostka organizacyjna, której zasadniczym celem jest udzielenie indywidualnym osobom oraz członkom ich rodzin pomocy w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych w miejscu zamieszkania oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych.
3. *Centrum integracji społecznej* – to jednostka organizacyjna, która realizują reintegrację zawodową i społeczną przez następujące usługi: kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiąganie pozycji społecznych dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu; nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych; naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów przez zatrudnienie lub działalność gospodarczą; uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.
4. *Kontrakt socjalny* – to pisemna umowa zawarta z osobą ubiegającą się o pomoc, określająca uprawnienia i zobowiązania stron umowy, w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny.
5. *Zatrudnienie wspierane* - to udzielanie wsparcia w ramach realizowanego indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego lub kontraktu socjalnego o charakterze doradczym i finansowym osobie w utrzymaniu aktywności zawodowej umożliwiającej podjęcie zatrudnienia, prac społecznie użytecznych w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, założenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej lub podjęcie działalności gospodarczej.

Właściwe zapamiętanie tych określeń pozwala poruszać się po problematyce zatrudnienia socjalnego, a szczególnie po rozwiązaniach ustawowych w sposób bardziej przystępny, a jednocześnie odróżniający wobec instrumentarium rynku pracy.

Uczestnicy zajęć w podmiocie zatrudnienia socjalnego

Uczestnikami zajęć w cis i kis mogą być osoby, które podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym, w szczególności mogą to być osoby:

- bezdomne realizujące indywidualny program wychodzenia z bezdomności, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej;
- uzależnione od alkoholu;
- uzależnione od narkotyków lub innych środków odurzających;
- chore psychicznie, w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego;
- długotrwale bezrobotne w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- zwalniane z zakładów karnych, mające trudności w integracji ze środowiskiem, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej;
- uchodźcy realizujący indywidualny program integracji, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej;
- osoby niepełnosprawne, w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Katalog grup kwalifikujących się do uczestnictwa w podmiotach zatrudnienia socjalnego nie jest enumeratywny. Oznacza to, że może zostać rozszerzony także o inne osoby w zależności od zdiagnozowanych ich potrzeb, wynikających z rozeznania danego środowiska lokalnego. Rozwiązania ustawy o zatrudnieniu socjalnym wprowadzają jedynie ograniczenie w korzystaniu z usług reintegracji wobec osób, które mają prawo do: zasiłku dla bezrobotnych, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, renty strukturalnej, renty z tytułu niezdolności do pracy, emerytury oraz nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

2. Klub integracji społecznej - podstawy prawne działalności klubu

Konstrukcja ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (tj. Dz. U. z 2011 roku Nr 43, poz. 225 z późn. zm.), przewiduje bardzo ograniczoną sekwencję przepisów prawnych związanych z procedurami tworzenia i funkcjonowania kis, jako jednego z dwóch (mniejszego) podmiotów zatrudnienia socjalnego. Podstawą jest przepis art. 18 ust.1 ustawy o zatrudnieniu socjalnym, który po nowelizacji ustawy we wrześniu 2011 r. – ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 roku o zmianie ustawy o zatrudnieniu socjalnym oraz niektórych innych ustawy (Dz. U. z 2011 r. Nr 205 poz. 1211), brzmi:

Art.18. ust. 1

Gmina lub organizacja pozarządowa oraz podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, prowadzące reintegracje zawodową i społeczną mogą prowadzić klub integracji społecznej. Klub integracji społecznej prowadzony jest po dokonaniu wpisu w rejestrze, o którym mowa w art. 18a.

W pierwszej wersji ustawy o zatrudnieniu socjalnym, tj. przyjętej przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 13 czerwca 2003 r. wskazano początkowo trzy instytucje tworzące klub. Były to: gmina, ośrodek pomocy społecznej oraz organizacja pozarządowa. Zamyśl ten odzwierciedlał intencje ustawodawcy o szerokim kręgu instytucji mogących tworzyć kis. Ten zamyśl oznaczał, że władze gminy (rada gminy), ale także kierownik (lub dyrektor) ośrodka pomocy społecznej czy zarząd organizacji pozarządowej będą mogły podejmować własne, autonomiczne decyzje o tworzeniu tych jednostek. Jednakże, od strony legislacyjnej był to swojego rodzaju „lapsus legislacyjny”, bowiem kierownik (dyrektor) ośrodka pomocy społecznej, jako jednostki organizacyjnej samorządu terytorialnego chcąc utworzyć klub musiał ubiegać się najpierw o decyzję rady gminy (uchwałę). Ta decyzja rady gminy wówczas, ale także i po dzień dzisiejszy, zezwala na zmianę struktury organizacyjnej ośrodka pomocy społecznej, finansowanego ze środków tego samorządu. W dniu 15 lipca 2007 r. przy nowelizacji ustawy o zatrudnieniu socjalnym – ustawa z dnia 15 lipca 2007 r. o zmianie ustawy o zatrudnieniu socjalnym oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2007 r. Nr 115 poz. 793) – doprowadzono do spójności rozwiązań przepisów ustawy o zatrudnieniu socjalnym z ustawowymi uprawnieniami samorządu terytorialnego. Ważną z punktu widzenia procesów tworzenia kis jest kwestia dopuszczenia od 2011 r. podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. W tym gronie znajdują się spółdzielnie socjalne, mające ustawowe zadanie działania w obszarze reintegracji społeczno-zawodowej dla swoich członków.

W okresie 2004 – 2011 dominującymi instytucjami tworzącymi kis były gminy, wykorzystujące własne ośrodki pomocy społecznej oraz „tradycyjne” organizacje pozarządowe (głównie stowarzyszenia, chociaż znane są przypadki fundacji, dysponujących kilkoma klubami). Trudno było wtedy określić statystyczną liczbę klubów, a tym samym strukturę instytucji ich tworzących. Wiedza statystyczna o klubach była zminimalizowana jedynie do źródeł o charakterze ankietowym. Mimo wprowadzenia do Centralnej Aplikacji Statystycznej (dawniej SAC) jednorazowego kwestionariusza statystycznego, niewiele instytucji prowadzących kluby przekazuje dane. Brak oficjalnych statystyk o kis-ach była wynikiem pewnych „luk” w ustawie. Na początku funkcjonowania ustawy nie przewidywano sytuacji dużego zainteresowania tą formą organizacyjną. Z uwagi jednak na praktykę (wysokość niezbędnych środków finansowych) zaszła potrzeba dysponowania wiedzą statystyczną o klubach. Pierwszym krokiem w kierunku archiwizowania wiedzy o kis-ach była trzecia nowelizacja ustawy o zatrudnieniu socjalnym. Wprowadzono przepisy ustawy: art. 18 a oraz 18 b, pozwalające dysponować unormowanymi informacjami statystycznymi.

Nowe przepisy to:

Art. 18a

1. *Wojewoda prowadzi rejestr klubów integracji społecznej.*
2. *Wpis w rejestrze dokonuje wojewoda na podstawie zgłoszenia podmiotu, o którym mowa w art. 18 ust. 1, w terminie 30 dni od daty zgłoszenia.*
3. *Zgłoszenie, o którym mowa w ust.2 dokonuje się na formularzu zgłoszenia, którego wzór oraz niezbędne załączniki określi minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego w drodze rozporządzenia.*
4. *Podmiot, o którym mowa w art.18 ust.1, zobowiązany jest w przypadku zaprzestania prowadzenia klubu integracji społecznej do ogłoszenia tego faktu wojewodzie.*
5. *W przypadku stwierdzenia przez wojewodę faktu zaprzestania prowadzenia klubu integracji społecznej lub dokonania zgłoszenia, o którym mowa w ust.4 następuje wykreślenie z rejestru.*

Art. 18b

Wojewoda przedstawia corocznie, nie później niż do dnia 30 kwietnia danego roku ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego informację o liczbie zarejestrowanych klubów integracji społecznej według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego.

Z punktu widzenia procesu tworzenia klubów, a także ich alokacji w strukturach organizacyjnych niektórych instytucji, ważna jest kompatybilność ustawy o zatrudnieniu socjalnym z innymi aktami prawnymi rangi ustaw, takimi jak:

1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 446, z późn. zm).
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r o pomocy społecznej (tj.: Dz. U. z 2015 r., poz. 163, z późn. zm).
3. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 1393 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 40 z późn. zm).
5. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 94, poz. 651 z późn. zm).

W przypadku „samorządowych” kis na umocowanie decyzji o powstaniu tego podmiotu wpływ może mieć przepis art. 9 ust 1, ustawy o samorządzie gminnym stanowiący, iż w celu wykonywania zadań gmina może tworzyć jednostki organizacyjne, a także zawierać umowy z innymi podmiotami, w tym z organizacjami pozarządowymi. Zgodnie z tym przepisem klub integracji społecznej utworzony przez gminę może działać, jako gminna jednostka organizacyjna. Taki tryb powołania klubu odbywa się z zachowaniem odpowiedniej procedury (uchwała rady gminy) i jest równoznaczny z utworzeniem przykładowo szkoły gminnej, gminnej biblioteki, ośrodka pomocy społecznej, a także przedsiębiorstwa komunalnego. Zainicjowanie klubu integracji społecznej następuje uchwałą rady gminy (rady miasta) o powołaniu nowej jednostki organizacyjnej gminy z określeniem jej osobowości prawnej, zadań i kompetencji oraz własnym budżetem. Wykonanie takiej uchwały powierzone zostaje wójtowi (burmistrzowi), który musi m.in. zatrudnić kierownika jednostki – klubu integracji społecznej. Następnie kierownik klubu powinien skompletować kadre.

Art. 9. ust 1 ustawy o samorządzie gminnym

W celu wykonywania zadań gmina może tworzyć jednostki organizacyjne, a także zawierać umowy z innymi podmiotami, w tym z organizacjami pozarządowymi.

Samorządowe kis-y to również możliwość skorzystania z przepisów ustawy o pomocy społecznej, a szczególnie przepis art. 15 ust. 6, mówiący, że pomoc społeczna polega w szczególności na rozwijaniu nowych form pomocy i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb. Na tej podstawie ośrodek pomocy społecznej może prowadzić klub integracji społecznej, jako wyodrębnioną część działu pomocy środowiskowej, co może być uzasadnione zakresem obowiązków i kwalifikacjami pracowników zatrudnionych w tym dziale lub utworzyć nową komórkę o nazwie „klub integracji społecznej”. Takie rozwiązanie proceduralnie wydaje się najlepsze, ze względu na obowiązujące przepisy prawa, które nie wymagają wyodrębnienia klubu od organu prowadzącego, nie musi mieć także nadanego statusu jak w przypadku tworzonych wyodrębnionych jednostek organizacyjnych gminy. Do tego jednak potrzebna jest uchwała rady gminy wprowadzająca nowe zadanie dla ośrodka pomocy społecznej.

Art. 15 ustawy o pomocy społecznej

Pomoc społeczna polega w szczególności na:

1. przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
2. pracy socjalnej;
3. prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
4. analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
5. realizacji zadań wynikających z rozeznanych potrzeb społecznych;
6. rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Proces tworzenia kis przez organizacje pozarządowe, umocowany jest w następujących przepisach:

Stowarzyszenia – przepis art. 2 ust.1 ustawy Prawo o stowarzyszeniach, dający podstawy do dobrowolnego i samorządowego decydowania o celach działalności, a także strukturach organizacyjnych takiego podmiotu.

Art. 2. 1 ustawy o stowarzyszeniach

1. *Stowarzyszenie jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych.*
2. *Stowarzyszenie samodzielnie określa swoje cele, programy działania i struktury organizacyjne oraz uchwała akty wewnętrzne dotyczące jego działalności.*
3. *Stowarzyszenie opiera swoją działalność na pracy społecznej członków, do prowadzenia swych spraw może zatrudniać pracowników, w tym swoich członków.*

Fundacje – przepisy art. 1 i art. 5 ustawy o fundacjach są podstawową wskazówką prawną do inicjatorów powołania klubu integracji społecznej w strukturach takiej organizacji.

Art. 1 ustawy o fundacjach

Fundacja może być ustanowiona dla realizacji zgodnych z podstawowymi interesami Rzeczypospolitej Polskiej celów społecznie lub gospodarczo użytecznych, w szczególności takich, jak: ochrona zdrowia, rozwój gospodarki i nauki, oświata i wychowanie, kultura i sztuka, opieka i pomoc społeczna, ochrona środowiska oraz opieka nad zabytkami.

Art. 5. 1 ustawy o fundacjach

Fundator ustala statut fundacji, określający jej nazwę, siedzibę i majątek, cele, zasady, formy i zakres działalności fundacji, skład i organizację zarządu, sposób powoływania oraz obowiązki i uprawnienia tego organu i jego członków. Statut może zawierać również inne postanowienia, w szczególności dotyczące prowadzenia przez fundację działalności gospodarczej, dopuszczalności i warunków jej połączenia z inną fundacją, zmiany celu lub statutu, a także przewidywać tworzenie obok zarządu innych organów fundacji.

Spółdzielnie socjalne - przepis art. 2 ust. 2 oraz ust.3 ustawy o spółdzielniach socjalnych wskazujący obszar działalności tego podmiotu, a także wprowadzenie zmiany w art. 18 ust.1 ustawy o zatrudnieniu socjalnym.

Art. 2 ust 2 i 3 ustawy o spółdzielniach socjalnych

2. Spółdzielnia socjalna działa na rzecz:

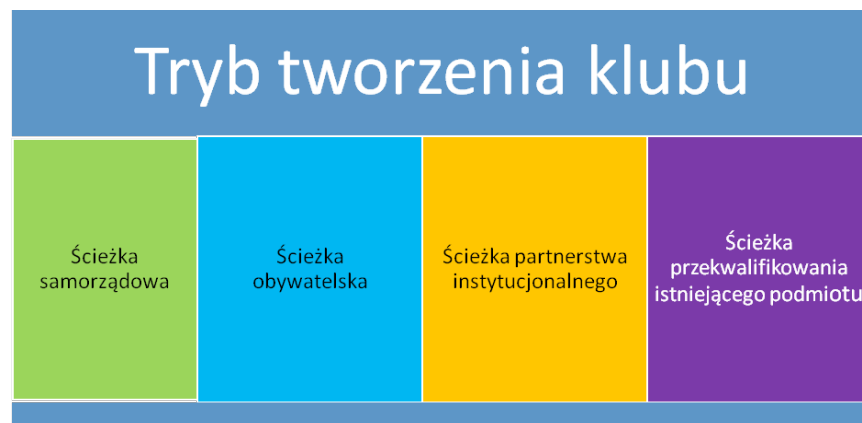
- a. społecznej reintegracji jej członków, przez co należy rozumieć działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu;
- b. zawodowej reintegracji jej członków, przez co należy rozumieć działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy - a działania te nie są wykonywane w ramach prowadzonej przez spółdzielnię socjalną działalności gospodarczej.

3. Spółdzielnia socjalna może prowadzić działalność społeczną i oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków oraz ich środowiska lokalnego, a także działalność społecznie użyteczną w sferze zadań publicznych określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

3. Procedura i tryb tworzenia klubu integracji społecznej

Podstawa prawna do tworzenia kis pojawiła się w polskim systemie prawnym wraz z wejściem w życie ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym. Art. 18 tej ustawy wskazuje instytucje, które mogą tworzyć kluby. Zgodnie z tym przepisem mogą to być: gmina i organizacja pozarządowa. Daje to dwie możliwości (dwie ścieżki) tworzenia klubów. Pierwszy tryb – to proces decyzji samorządowych. Drugi – to tryb obywatelski. Tryb samorządowy, oznacza dwa tory postępowania decyzyjnego. Pierwszy prowadzi do powstania samoistnego bytu organizacyjnego a drugi do umieszczenia klubu w strukturze już istniejącej jednostki organizacyjnej samorządu terytorialnego. Natomiast w trybie pozarządowym instytucją tworzącą i prowadzącą klub będzie organizacja pozarządowa. W praktyce, chociaż w śladowy sposób można wskazać także inne dwa uzupełniające warianty tworzenia klubu tj. tryb oparty na współpartnerstwie kilku podmiotów, a także polegający na przekształceniu już istniejących podmiotów jak gminne centrum informacji lub klub pracy.

Rys.1 Tryb tworzenia klubu integracji społecznej

Źródło: opracowanie własne

Tryb samorządowy inicjowania klubu

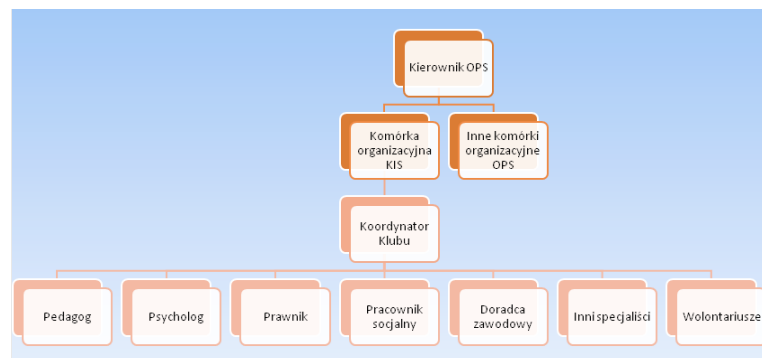
Skorzystanie z tego trybu wymaga spojrzenia na dwa przepisy prawne, a mianowicie: wcześniej wskazany art. 16 ustawy o zatrudnieniu socjalnym oraz na art. 9 ust 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym. Ten drugi przepis stanowi, iż w celu wykonywania zadań gmina może tworzyć jednostki organizacyjne, a także zawierać umowy z innymi podmiotami, w tym z organizacjami pozarządowymi. Kluczowe znaczenie ma przepis art. 9, według którego kis prowadzony przez gminę, może działać jako gminna jednostka organizacyjna. Musi być jednak zachowana procedura powołania takiej jednostki. Powołanie klubu w takim trybie jest porównywalne z utworzeniem szkoły gminnej, gminnej biblioteki czy też ośrodka pomocy społecznej. W tym miejscu decydującym jest podjęcie uchwały przez radę gminy z określeniem jej osobowości prawnej, zadań i kompetencji oraz własnym budżetem. Wykonanie takiej uchwały rada gminy powierza wójtowi, który musi m.in. zatrudnić kierownika jednostki – klubu integracji społecznej. Następnie kierownik kis powinien skompletować kadrę klubu.

Tryb samorządowy, prowadzący do utworzenia samoistnego bytu organizacyjnego jest jednak czasochłonny a także wymagający dobrego przygotowania argumentacji dla rady gminy, przekonywującej o potrzebie wyodrębnienia nowej jednostki organizacyjnej. To także koszty, z którymi należy się liczyć. Z drugiej jednak strony trzeba także spojrzeć na ten tryb jako proces inicjujący nowe miejsca pracy. Lepszym sposobem, z uwagi na czas podejmowania decyzji, czas wprowadzenia jej w życie oraz sposób organizowania klubu, jest dążenie do umieszczenia kis w istniejącej już jednostce organizacyjnej gminy, na przykład zajmującej się pomocą społeczną. Może to być dzienny dom pomocy, czy najczęściej spotykane rozwiązanie, ośrodek pomocy społecznej.

Ośrodek pomocy społecznej może prowadzić kis jako wyodrębnioną część działu pomocy środowiskowej, co może być uzasadnione zakresem obowiązków i kwalifikacjami pracowników zatrudnionych w tym dziale lub utworzyć nową komórkę o nazwie klub integracji społecznej. Takie rozwiązanie proceduralnie wydaje się najlepsze, ze względu na obowiązujące przepisy prawa, które nie wymagają wyodrębnienia kis-u od organu prowadzącego, nie musi następować fakt nadania statusu jak w przypadku tworzonych wyodrębnionych jednostek organizacyjnych gminy. Podstawą utworzenia i prowadzenia klubu przez ops jest art. 15 pkt 6 ustawy o pomocy społecznej mówiący, że pomoc społeczna polega w szczególności na rozwijaniu nowych form pomocy i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb. Dlatego też pierwszym krokiem przy tworzeniu klubu w ramach struktur ops powinno być uzupełnienie (oczywiście jeżeli jest taka potrzeba) statutu ops uchwałą rady miejskiej wprowadzającą nowe zadanie dla ops). Następnie powinno nastąpić uzupełnienie zapisu regulaminu organizacyjnego poprzez zmianę struktury organizacyjnej ops, a na podstawie tak zmienionego regulaminu organizacyjnego powinien zostać wyznaczony koordynator i zaangażowanie kadry klubu oraz zatwierdzony regulamin organizacyjny, a także wydzielona w budżecie pozycja dotyczącej kwoty na działalność kis.

Tak ukształtowana struktura organizacyjna klubu integracji społecznej powoduje, że klub nie jest wyodrębniony organizacyjnie od prowadzącej instytucji, czyli ośrodka pomocy społecznej, nie posiada osobowości prawnej, nie ma nadanego statusu. Funkcjonuje na podstawie regulaminu organizacyjnego nadanego zarządzeniem kierownika ośrodka pomocy społecznej a zarządza nim powołany przez kierownika, koordynator klubu.

Rys. 2 Przykładowa alokacja klubu integracji społecznej w strukturze organizacyjnej ośrodka pomocy społecznej.

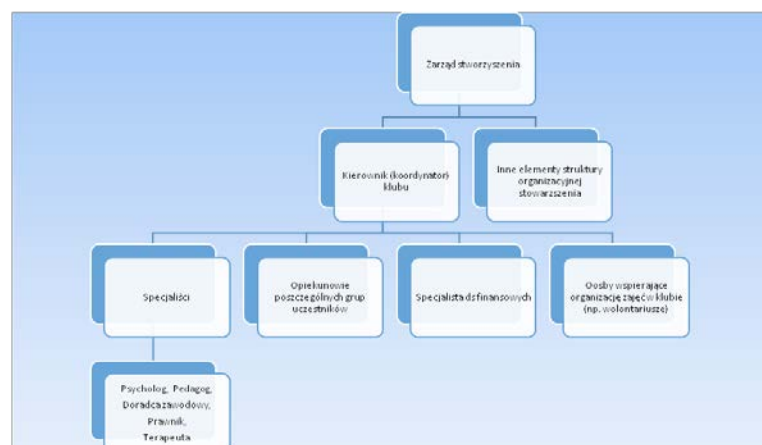

Źródło: opracowanie własne

Tryb obywatelski inicjowania klubu

Instytucją tworzącą klub może być także organizacja pozarządowa zajmująca się statutowo reintegracją społeczną i zawodową osób, wymienionych w art. 1 ustawy o zatrudnieniu socjalnym. Prowadzenie kis będzie oznaczało jedną z form działalności statutowej organizacji. Podobnie jak w przypadku ośrodka pomocy społecznej, tworzenie klubu będzie następowało etapowo. Pierwszym krokiem będzie, o ile statut będzie tego wymagał, jego zmiana oraz zgłoszenie zatwierdzonych zmian do Krajowego Rejestru Sądowego. Kolejnym krokiem będzie uchwała o powołaniu nowej struktury organizacyjnej. W zależności od zapisów w statucie poszczególnych organizacji, będzie to uchwała walnego zebrania (zgromadzenia ogólnego) członków organizacji lub uchwała zarządu. Następnie nastąpić powinno określenie zasad funkcjonowania i wskazanie osób odpowiedzialnych za działanie klubu.

Rys. 3 Przykładowa struktura organizacyjna klubu integracji społecznej prowadzonego przez organizację pozarządową.

Źródło: opracowanie własne

Tryb współpartnerski inicjowania klubu

W tym trybie klub utworzony jest przez kilka podmiotów, działających w sferze reintegracji społeczno-zawodowej. Podmioty te powinny zawrzeć porozumienie partnerskie dotycząca utworzenia i prowadzenia kis. W nim przejrzysto określić podział ról między partnerami oraz wskazać lidera partnerstwa, który będzie występował w imieniu całego Klubu, reprezentował go na zewnątrz, w szczególności w kontaktach z lokalnymi władzami, czy w kontaktach z powiatowym urzędem pracy przy okazji organizacji staży, robót publicznych, prac społecznie użytecznych, czy zatrudnienia wspieranego.

Tryb przekształceniowy inicjowania klubu

Klub może również zostać utworzony na bazie już istniejącego podmiotu prowadzonego przez gminę lub organizację pozarządową. Ten wariant tworzenia kis wymaga sporządzenia planu przekształcenia dotychczasowej działalności podmiotu, ale także formuły prawno-organizacyjnej.

Bez względu na podmiot założycielski kis, realizujący program reintegracji społecznej i zawodowej powinien, a nawet w wielu przypadkach musi współpracować z lokalnymi instytucjami i organizacjami w zakresie swojej działalności ustawowej. Na liście głównych partnerów klubu są ośrodek pomocy społecznej (w sytuacji, gdy sam nie jest organem prowadzącym klub) oraz powiatowy urząd pracy. Pierwszego z wymienionych partnerów, czyli ośrodek pomocy społecznej można by nawet nazwać partnerem ustawowym. Zgodnie bowiem z art. 18 ust. 4 ustawy o zatrudnieniu socjalnym warunkiem uczestnictwa w klubie integracji społecznej jest realizacja kontraktu socjalnego. Ośrodek pomocy społecznej jest też oczywiście najlepszym miejscem, aby poprzez pracowników socjalnych rekrutować uczestników zajęć w klubie. Pracownicy socjalni ośrodka przeprowadzają także wywiady środowiskowe u osób wyrażających zainteresowanie skierowaniem do klubu, co także jest atutem partnerskiej współpracy, bowiem tym pracownikom łatwiej jest poruszać się w lokalnym środowisku. Drugi partner to powiatowy urząd pracy. Jego partnerska rola jest ważna z punktu widzenia informowania osób zarejestrowanych jako bezrobotne o możliwości realizacji przez nie programu reintegracji społeczno-zawodowej. Urząd pracy może wspierać klub, w realizacji programów aktywnej integracji, swoją doświadczoną kadrą, w szczególności współpracą z klubem doradców zawodowych i pośredników pracy. Urząd pracy to wreszcie miejsce informacji o posiadanych ofertach pracy. Ważną kwestią jest również możliwość organizacji i finansowania miejsca pracy tymczasowej dla uczestników klubu w formie robót publicznych, prac interwencyjnych, staży, zatrudnienia wspieranego, oraz prac społecznie użytecznych. Bez tych dwóch podstawowych partnerów niemożliwe wydaje się prawidłowe funkcjonowanie żadnego klubu integracji społecznej. Na liście potencjalnych partnerów klubu nie powinno zabraknąć także takich instytucji jak przykładowo: poradnia leczenia uzależnień, centrum integracji społecznej, lokalnych organizacji pozarządowych, czy placówek oświatowych dla dorosłych.

Podsumowując, na podstawie aktualnie obowiązujących przepisów prawnych, najlepszym rozwiązaniem organizacyjnym jest powołanie klubu w strukturze ośrodka pomocy społecznej. Przede wszystkim upraszcza to pozyskiwanie środków na jego działalność (łatwiejszy dostęp do środków pochodzących z gminy), minimalizuje koszty organizacyjne powstania i funkcjonowania kis. Jednakże decydujące znaczenie będzie miała postawa kadry OPS, jej świadomości potrzeby zmian sposobu pracy w ośrodku pomocy społecznej, a także zmiany podejścia do pracy socjalnej i ogólnie polityki społecznej. Czy pracownicy socjalni będą chcieli, poprzez działalność kis, realizować aktywne formy zapobiegania wykluczeniu społecznemu, czy funkcjonowanie klubu będzie dla nich tylko kolejnym dodatkowym obowiązkiem?

Pewnym ograniczeniem dla klubu prowadzonego przez samorząd jest tylko obszar jego działania, tzn. kis prowadzony przez ops z danej gminy, swoją działalność też może prowadzić wyłącznie na terenie tej gminy. W przypadku kis „pozarządowego” to organ prowadzący, zgodnie z obszarem działania organizacji, określonym w statucie, wskazuje teren działania klubu. Może on wykraczać poza teren jednej gminy, obejmować cały powiat, nawet gminy z kilku powiatów. Jest to jednym z bardzo ważnych czynników uniezależniających od określonych władz samorządowych.

4. Działalność klubu integracji społecznej

Działalność każdego klubu poprzedzona zostaje bardzo ważnym elementem procedury funkcjonowania klubu. Jest nią skierowanie danej osoby do uczestnictwa na zajęcia w klubie. Udział w zajęciach jest dobrowolny, a okres uczestnictwa w klubie powinien być ustalany indywidualnie z każdym z uczestników.

Skierowanie na zajęcia

Fakt rozpoczęcia uczestnictwa następuje po analizie wniosku osoby zainteresowanej lub wniosku jej przedstawiciela ustawowego oraz na podstawie zgłoszenia pracownika socjalnego. W każdym przypadku warunkiem uczestnictwa w klubie jest realizacja kontraktu socjalnego, zawartego na podstawie ustawy o pomocy społecznej.

Regulę powiązania uczestnictwa w zajęciach klubu z kontraktem socjalnym wprowadzono do przepisów ustawy o zatrudnieniu socjalnym, kierując się potrzebą integracji działań podmiotu zatrudnienia socjalnego z działaniami ośrodka pomocy społecznej. Sam fakt podpisania i realizacji kontraktu ma zdyscyplinować osobę skierowaną do aktywnego uczestnictwa w zajęciach, gdyż odmowa realizacji kontraktu może stanowić powód odmowy lub odebrania wcześniej przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Powiązanie to jest bardzo potrzebnym i skutecznym instrumentem w realizacji działań z zakresu reintegracji społeczno-zawodowej, szczególnie dla klubów prowadzonych przez samorząd terytorialny. Jednakże ma też pewien minus w przypadku klubu prowadzonego przez organizację pozarządową. Taki zapis de facto uzależnia funkcjonowanie tak prowadzonego klubu integracji społecznej od ośrodka pomocy społecznej. Realizacja wszelkich działań klubu musi być uzgadniania z lokalnym samorządem terytorialnym.

To poważne utrudnienie, zwłaszcza w sytuacji kiedy organizacja pozarządowa niezależnie pozyskuje środki finansowe oraz w sytuacji lokalizacji klubu w małej miejscowości, gdzie świadomość potrzeby podejmowania aktywnych form zapobiegania wykluczeniu społecznemu nie jest jeszcze wszędzie, nawet wśród pracowników socjalnych, wysoka. Nie ma powszechnego zrozumienia, że istnieje potrzeba zmian pracy w ośrodku pomocy społecznej, a także zmiany podejścia do pracy socjalnej, nie wspominając o szerszym kontekście całej polityki społecznej. Część (na szczęście już niewielka) pracowników służb społecznych przyzwyczajonych latami tylko do rozdawnictwa pieniędzy i wypełniania druków czy formularzy nie potrafi zrozumieć, że pozostawienie osób należących do grup szczególnego ryzyka samym sobie, przyczyni się do ich dalszej marginalizacji, co w efekcie może doprowadzić do społecznego wykluczenia. Funkcjonowanie klubu w atmosferze „starych przyzwyczajeń i nawyków” oznacza najzwyczajniej mówiąc dodatkową pracę, wypełnianie ankiet, zawieranie kontraktów socjalnych, monitorowanie uczestnictwa w zajęciach. To elementy odpychające od decyzji inicjujących powstawanie klubów. Praktyka dnia codziennego wskazuje czasami na bardzo złe tendencje w postawach pracowników ośrodków pomocy społecznej, którzy nieraz zniechęcają potencjalnych klubowiczów do uczestnictwa w zajęciach klubu, aczkolwiek oficjalnie trudno o takie dowody.

Istnieje także druga strona medalu, czyli sytuacji uzależnienia klubów obywatelskich od współpracy z ośrodkiem pomocy społecznej. Zawieranie kontraktów socjalnych to także proces monitorowania sytuacji w klubie, monitorowania merytorycznej działalności. W takiej sytuacji kluby nie pozostają poza wszelką kontrolą, a realizowany program reintegracji społeczno-zawodowej przynajmniej częściowo musi być uzgadniany z ośrodkami pomocy społecznej, w dużej części dysponującymi wykwalifikowaną i bardzo kompetentną kadrą pracowników o różnych specjalnościach.

Merytoryczny program działania

Zakres tego programu determinowany jest rodzajem grup szczególnego ryzyka, które zostają objęte działaniami klubu. W grupach ryzyka wyróżnia się osoby dotknięte nie tylko dysfunkcją bezrobocia, ale także innymi które często towarzyszą albo pojawiają się z tą dysfunkcją. W klubie ma miejsce praca zarówno z jednostką jak i z grupą osób. Indywidualna praca umożliwia bezpośrednie oddziaływanie na jednostkę, pomoc w rozwiązywaniu indywidualnych problemów, monitoring postępów. Praca z grupą powoduje, iż poziom motywacji grupy wpływa na motywację jej członków i ich aktywność, wspólny sukces

i wynik działania dodatkowo mobilizuje do określania coraz trudniejszych celów i rozwoju.

Profil udzielanego wsparcia powinien wynikać z oceny sytuacji osób zagrożonych wykluczeniem i ich rodzin na rynku pracy, dokonanej na podstawie wcześniejszych doświadczeń kadry klubu wyniesionych z pracy z rodzinami dysfunkcyjnymi. Walorem zaproponowanych rozwiązań powinno być indywidualne podejście do jednostki oraz systematyczne oddziaływanie na nią dzięki kompleksowym działaniom budującym motywację, utrwalającym pożądane nawyki. Tylko takie działania, łączące i komplementarne mogą spowodować długofalową zmianę postaw i nastawień jednostek nimi objętych.

Program realizowany w klubie musi zakładać eliminację najważniejszych barier w integracji społeczno-zawodowej osób długotrwale pozostających bez pracy, o niskich i zdezaktualizowanych kwalifikacjach. Bariery, na które napotykają osoby uczestniczące w zajęciach klubu można podzielić na: psychologiczne, kwalifikacyjne, społeczne i instytucjonalne.

Podchodząc definicyjnie do określenia ich można stwierdzić, że:

1. Psychologiczne to nieznanosć swoich mocnych i słabych stron, brak wiary w swoje możliwości, niskie poczucie wartości, niska samoocena, niezaradność życiowa, nieumiejętność rozwiązywania problemów, prawidłowego wyrażania emocji, zdefiniowania swojej roli w życiu i społeczeństwie, niska kultura osobista, lęk przed światem, nauką i szkoleniem się.
2. Kwalifikacyjne przejawiają się brakiem konkretnego wykształcenia i bierność zawodowa spowodowana opisanymi ww. barierami psychologicznymi oraz zbyt długim okresem pozostawania bez pracy.
3. Społeczne rozumiane jako nieumiejętność współżycia i współdziałania oraz negatywne wzorce społeczne wyniesione z domu i środowiska, w którym żyją, pozostawanie w grupie nieuznawanej społecznie i z góry ocenianej jako mniej wartościowa i nieprzydatna zawodowo i społecznie.
4. Natomiast instytucjonalne to brak wsparcia ze strony instytucji do niego powołanych, spowodowany złą polityką instytucjonalną ukierunkowaną na pomoc doraźną (wypłata zasiłków i pomoc rzeczowa nie zaś kompleksowe działania zmierzające do zmiany postawy), powodującą dalszą patologię w postaci utrwalania postawy roszczeniowej.

Program klubu winien zakładać konkretne, kompleksowe działania stanowiące innowacyjne propozycje w działalności instytucjonalnej. Jego celem powinna być eliminacja ww. barier u osób objętych działaniem klubu, a za ich pośrednictwem w ich rodzinach

i środowisku. Na bazie działań podejmowanych w kis, poprzez różnego rodzaju metody zmierzające do kompleksowego oddziaływania na klubowiczów, zarówno w zakresie wiedzy, umiejętności, jak i postawy, powinien zostać stworzony szerszy i komplementarny program, skutecznie rozwiązujący problemy osób objętych problemem. Dzięki niemu możliwe będzie budowanie motywacji, usamodzielnienie, aktywizacja społeczna i zawodowa, nauka zaradności, kształcenie społecznie pożądanych nawyków i umiejętności, podnoszenie kwalifikacji, otwarcie na nowe możliwości.

Zakres merytorycznych zadań jest ustawowo sprecyzowany, co nie oznacza możliwości jego zindywidualizowania. Zgodnie z przepisem art. 18 ust. 2 ustawy o zatrudnieniu socjalnym w klubach integracji społecznej można organizować w szczególności:

- a. działania mające na celu pomoc w znalezieniu pracy na czas określony lub na czas wykonania określonej pracy, w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy u pracodawców, wykonywania usług na podstawie umów cywilnoprawnych oraz przygotowanie do podjęcia zatrudnienia;
- b. prace społecznie użyteczne;
- c. roboty publiczne;
- d. poradnictwo prawne;
- e. działalność samopomocową w zakresie zatrudnienia, spraw mieszkaniowych i socjalnych,
- f. staże, o których mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Katalog działań podejmowanych przez klub, analogicznie, jak grup kwalifikujących się do uczestnictwa w kis, nie jest enumeratywny i może, a nawet powinien zostać rozszerzony przez prowadzących.

ROZDZIAŁ DRUGI: PARTNERSTWA PRZECIW WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU – PROFESJONALNE FORMY POMOCY, ZE SZCZEGÓLNĄ ROLĄ ZATRUDNIENIA SOCJALNEGO

Projekt „Partnerstwa przeciw wykluczeniu społecznemu – profesjonalne formy pomocy, ze szczególną rolą zatrudnienia socjalnego – edycja 2016” realizowany był w okresie od 01.06.2016 r. do 31.12.2016 r., w ramach konkursu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, ogłoszonego w ramach programu „Aktywne formy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu – nowy wymiar 2020”.

1. Krótko o projekcie

Realizacja zadania publicznego w nowej perspektywie programowej Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej po raz pierwszy pozwoliło na połączenie dwóch rodzajów potrzeb, a mianowicie potrzeb krajowej polityki społecznej oraz potrzeb lokalnego środowiska działań, poprzez:

- a. *działania projektowe obligatoryjne*, odpowiadające potrzebom i celom, jakie określił minister właściwy ds. zabezpieczenia, do których realizator był przygotowany poprzez wieloletnie doświadczenie oraz efekty swoich działań, jakie uzyskał na terenie Gminy Janów Lubelski, oraz sąsiednich korzystających z usług KIS JSNP Humanus,
- b. *działaniom projektowe fakultatywne*, odpowiadające potrzebom środowiska lokalnego związanych z utrzymaniem rozwoju usług reintegracyjnych, rozwoju partnerskiej współpracy instytucjonalnej, zwłaszcza zainicjowanej w 2014 r.
- c. oraz *wdrożenie dodatkowych usług społecznych*, obok usług reintegracji społecznej i zawodowej, niezbędnych dla zapewnienia indywidualizacji i kompleksowości wsparcia dla konkretnej osoby, rodziny czy środowiska. W ramach działań zostały zastosowane: asystentura rodzinna, terapie i mediacje rodzinne, którymi były objęte rodziny uczestników programu aktywizacji społecznej i zawodowej, spotkań mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji. Działania te wzmocniły formę kompleksowego udzielania wsparcia dla osób lub rodzin korzystających z usług podmiotu zatrudnienia socjalnego, na poziomie lokalnym.

Realizacja wskazanych zadań przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach projektu nastąpiło poprzez uruchomienie lokalnego projektu reintegracji społeczno-zawodowej dla bezrobotnych i korzystających z pomocy społecznej mieszkańców Gminy Godziszów.

2. Projekt przewidywał:

Zaprogramowanie i wdrożenie lokalnego programu aktywizacji społecznej i zawodowej, z wykorzystaniem podmiotu zatrudnienia socjalnego, przy zapewnieniu minimalnego poziomu jakości usług (minimalnego standardu usług) oraz efektów w zakresie reintegracji społecznej, reintegracji zawodowej i zatrudnienia wśród absolwentów klubu integracji społecznej. Lokalny program aktywizacji społecznej i zawodowej stanowił integralną część realizowanej strategii rozwiązywania problemów społecznych na poziomie Gminy Godziszów, powiatu janowskiego i województwa lubelskiego. Wszystkie działania projektowe opierały się na współpracy pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej (OPS Godziszów) oraz publicznymi służbami zatrudnienia (PUP Janów Lubelski) jak i organizacjami pozarządowymi (JSNP „Humanus” prowadzący Klub Integracji Społecznej i Fundacja Konwent Klubów i Centrów Integracji Społecznej w Janowie Lubelskim). Współpraca opierała się na zawartym porozumieniu, co przyczyniło się do skuteczniejszego wykorzystania aktywizujących form pomocy wobec osób doświadczających ubóstwa i wykluczenia. Powyższe działania miały za cel usamodzielnienie się uczestników projektu oraz ich powrót na otwarty rynek pracy, poprzez podjęcie zatrudnienia (stażu), założenia własnej działalności gospodarczej lub przystąpienia do spółdzielni socjalnej.

Blok obligatoryjny projektu obejmował następujące działania:

1. Objęcie wsparciem specjalistycznym grupy osób zagrożonych i wykluczonych społecznie z terenu Gminy Godziszów, tj. 12 mieszkańców, bezrobotnych, a także korzystających ze świadczeń pomocy społecznej;
2. Zastosowanie minimalnego standardu usługowego, składającego się z takich modułów jak:
 - a. organizacyjny – w którym nastąpiło jego wzmocnienie poprzez specjalistyczne doposażenie zasobów oraz zaangażowanie specjalistycznej kadry do zajęć z dobraną grupą 12 osób, a także przygotowanie specjalistycznej dokumentacji merytorycznej (plan zajęć, indywidualne diagnozy (wstępna i IPD))
 - b. usługowy – w którym zastosowane zostanie:
 - indywidualne wsparcie - poradnictwo psychologiczne, prawne, socjalne, pedagogiczne, oraz poradnictwo zawodowe,
 - grupowe wsparcie (warsztaty psychoedukacyjne, zajęcia integracyjne, warsztaty edukacji społecznej i zawodowej, kursy podnoszące umiejętności i kwalifikacje zawodowe, udział w formach prozatrudnieniowych),
 - przygotowanie grupy „najbardziej aktywnej” do wybranych form zatrudnienia na rynku pracy;
 - drożenie, uzgodnionych (popartych diagnozą i oceną doradcy zawodowego) form zatrudnienia dla najbardziej przygotowanej grupy osób.

Drugi z bloków – blok działań fakultatywnych obejmował:

Działania o charakterze inicjatywno-dyskusyjnym które skierowane były do przedstawicieli samorządu, lokalnych i regionalnych instytucji oraz ngo w celu rozszerzenia dotychczasowego partnerstwa o nowe podmioty wspomagające działania na rzecz wykluczenia społecznego ze szczególną rolą zatrudnienia socjalnego. W grupie uczestników tego bloku działań brał udział przedstawiciel regionalnej platformy współpracy – Konwentu Klubów i Centrów Integracji Społecznej Lubelszczyzny, co powinno wzmocnić synergię lokalnych działań. Celem działań fakultatywnych w tym zakresie była edukacja i animacja rozszerzenia dotychczasowego partnerstwa na rzecz ograniczenia ubóstwa i przeciwdziałania wykluczeniu oraz nawiązanie szerszej współpracy z ośrodkiem doradczo – edukacyjnego – ośrodkiem wsparcia ekonomii społecznej

(ubiegającym się o akredytację MRPiPS). Podstawą tych działań były wcześniejsze doświadczenia powiatu janowskiego, a w szczególności gminy Godziszów, w tym efekty pilotażu Modelu Lokalnej Współpracy – MLW (projekt systemowego 1.48 „Kompleksowe formy reintegracji społecznej i zawodowej w środowisku lokalnym”). W rezultatach uczestniczyły trzy gminy, w tym Gmina Godziszów. Celem planowanych spotkań sieciujących było poszukiwanie nowych obszarów oddziaływań na sytuację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Punktem wyjścia będzie podsumowanie efektów działającego Zespołu Synergii Lokalnej, efektów Paktu na rzecz MLW Gminy Godziszów. Blok działań fakultatywnych będzie obejmował współdziałanie z podmiotami reintegracyjnymi z regionu lubelskiego, będących członkami Konwentu Klubów i Centrów Integracji Społecznej Lubelszczyzny, a także organizacjami pozarządowymi będącymi członkami Forum Lubelskich Organizacji Pozarządowych. Tak więc, jego rezultaty wykracza poza granice gminy, co powinno być pozytywnym oddziaływaniem całego projektu na obszar usług reintegracji społecznej i zawodowej oraz na podejście wielu instytucji współpracujących. To kierunek umożliwiający współpracę z przedstawicielami powiatowych/wojewódzkich zespołów ds. ekonomii społecznej lub radami działalności pożytku publicznego. Projekt w części fakultatywnej pozwoli także przygotowywać się do standaryzacji usług reintegracji, co będzie skutkowało oddziaływaniem na osoby, będące klientami pomocy społecznej i urzędów pracy, na współpracę instytucjonalną, a także na kształtowanie dobrych wzorców w samym środowisku zatrudnienia socjalnego.

Wdrożenie dodatkowych usług społecznych, obok usług reintegracji społecznej i zawodowej, niezbędnych dla zapewnienia indywidualizacji i kompleksowości wsparcia dla konkretnej osoby, rodziny czy środowiska. W ramach działań zostały zastosowane: asystentura rodzinna, terapie i mediacje rodzinne, którymi były objęte rodziny uczestników programu aktywizacji społecznej i zawodowej, spotkań mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji. Działania te miały wzmocnić formę kompleksowego udzielania wsparcia dla osób lub rodzin korzystających z usług podmiotu zatrudnienia socjalnego, na poziomie lokalnym.

3. Dlaczego taki projekt w Godziszowie?

Powiat janowski leży w południowo-zachodniej części województwa lubelskiego. Tworzy go siedem gmin: Batorz, Chrzanów, Dzwola, Godziszów, Janów Lubelski, Modliborzyce, Potok Wielki. Powierzchnia 875 km²: użytki rolne zajmują ok. 50%, lasy - ok. 40%. W powiecie zamieszkuje około 47 606 mieszkańców, w tym 23 990 kobiet i 23 610 mężczyzn. Powiat ma głównie charakter rolniczy. Jednakże z każdym rokiem powstaje około 220-260 podmiotów gospodarczych. Znaczna część mieszkańców z uwagi na kryterium dochodowe uprawiona jest z korzystania z pomocy społecznej. Liczba ta waha się od 3708-4004 osób rocznie (dane z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej - CAS, wykonywanej corocznie przez każdą gminę w Polsce). Na terenie powiatu brakuje zakładów produkcyjnych i przedsiębiorstw, które zatrudniałyby dużą liczbę mieszkańców. Największe zatrudnienie występuje w firmie Caterpillar i w Fortaco JL oraz w administracji samorządowej. Stopa bezrobocia na terenie powiatu janowskiego na przełomie lat 2010-2015 wahała się w przedziale 14,5-15,3%, wykazując niewielką tendencję spadkową. Obecnie wynosi 13%. Przeciętnie na terenie powiatu bezrobocie najczęściej dotyka osoby w przedziale wiekowym 25-34 lat oraz osoby z wykształceniem policealnym, średnim zawodowym i średnim ogólnokształcącym. Z różnego rodzaju form aktywizacji zawodowej korzysta średnio rocznie 1000-1500 osób. Duża liczba mieszkańców zarejestrowana jest w powiatowym urzędzie pracy. Dominującymi problemami mieszkańców powiatu (wskazanych wyżej gmin) jest zatem bezrobocie, ubóstwo, problemy opiekuńczo - wychowawcze i uzależnienia. To są przyczyny zubożenia społeczeństwa, ale także powstawania innych problemów natury opiekuńczo-wychowawczej. Sytuacja ta powoduje, że więcej osób odczuwa potrzebę pomocy ze strony różnorodnych specjalistów oraz specjalistycznych instytucji, w tym organizacji zatrudnienia socjalnego (np. kis, cis).

Gmina Godziszów to gmina wiejska, licząca około 6000 mieszkańców. Na terenie gminy występuje wiele negatywnych zjawisk, które uznawane są za wynik zmian ustrojowych np. upadek w najbliższej okolicy większych zakładów przemysłowych, niska dochodowość rolnictwa, a co za tym idzie wysokie bezrobocie i spadek popytu wynikający z niewielkich dochodów ludności, pochodzących głównie z rolnictwa. Według danych PUP w Janowie Lubelskim (na dzień 31.01.2016 r) w Gminie Godziszów było zarejestrowanych 290 osób bezrobotnych, z tego 125 to kobiety, z czego tylko 13 osób ma prawo do zasiłku dla bezrobotnych (w tym 6 kobiet). Spośród bezrobotnych 90 to osoby pozostające bez pracy ponad 24 miesiące. Według opinii głównymi problemami dotyczącymi rodziny jest przede wszystkim bezrobocie, z tego powodu z pomocy opo w pierwszym półroczu 2015 roku skorzystało prawie 1000 rodzin oraz ubóstwo, które było 50 wskazywane jako przyczyna udzielania wsparcia.

Proces wykluczenia społecznego powoduje, że rodziny funkcjonują na marginesie życia społecznego. Rodziny dotknięte wykluczeniem społecznym mają chroniczne problemy z zaspokajaniem podstawowych potrzeb, nie odnajdują swojego miejsca na rynku pracy, nie dotrzymują tempa dokonujących się zmian i obecnej rzeczywistości, czują się zagubione, nie potrafią korzystać z przysługujących im uprawnień. Zjawisko wykluczenia społecznego obejmuje wszystkie sfery życia i nie jest możliwe jego niwelowanie wyłącznie poprzez świadczenie pomocy materialnej. Dlatego też, konstrukcja projektu uwzględniała właśnie dwa aspekty: (1) oddziaływanie bezpośrednie na osoby, skierowane do działań obligatoryjnych i fakultatywnych, (2) na przygotowywanie na nowych horyzontów usług reintegracyjnych – nowego ich profilu. Oba typy działań są ważne, stąd też były prowadzone równolegle. Drugi typ działań odpowiada potrzebom pobudzania potencjału innych sektorów usług publicznych na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz podniesienia spójności społecznej dla budowania „społecznie odpowiedzialnego terytorium” wobec problemów osób z grup ryzyka wykluczenia społecznego. To odpowiada także potrzebom wzmocnienia świadczenia usług reintegracyjnych poprzez zasoby innych sektorów usług publicznych (np. ochrona zdrowia, kultura i edukacja) prowadzi do interdyscyplinarnego wzmocnienia „wartości” osób z grup zagrożenia wykluczenia społecznego, a więc podniesienia efektywności interwencji (wyższy poziom przygotowania beneficjentów usług reintegracyjnych, wyższy poziom ogólnej edukacji i wiedzy).

Dotychczasowe działania wobec osób zagrożonych wykluczeniem koncentrowały się na tradycyjnym układzie trójstronnej współpracy „pomoc społeczna-rynek pracy- organizacja pozarządowa. W ramach projektu zostaną zastosowane nowe sposoby oddziaływania na wzmocnienie „wartości” osób, skierowanych do projektu poprzez próbę już na etapie reintegracji dostarczenia dodatkowych elementów sektorowego oddziaływania. Jednak to spełnienie oczekiwań wymaga równoległego działania wobec niektórych instytucji lokalnych, wpisanego w typ fakultatywny. To potrzeby osób, skierowanych do projektu powodują, że działania projektu wykraczają poza ramy „tradycyjnego” układu współpracy i zmierzają do wzmocnienia profilu usług reintegracyjnych. Realizacja projektu miała na celu także wzmocnienie spójności społecznej, czyli zawierała takie działania, które zachęcą do poprawy jakości życia rodzin odbiorców projektu oraz środowiska lokalnego.

Blok działań obligatoryjnych (szkolenia zawodowe) pomogły w rozwiązywaniu problemów rynku pracy poprzez dostosowanie ich do potrzeb pracodawców, a także wzmocniły ogólną „wartość” osób. Wszystkie narzędzia stosowane w projekcie zostały dobrane w zależności od potrzeb i możliwości indywidualnych beneficjentów, a ich wzajemne oddziaływania nadała im charakter kompleksowości i dała szansę całościowego podejścia do problemu, na jaki odpowiada projekt.

Projekt wpisywał się w działania określone w:

1. Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Godziszów przyjętej uchwałą Nr XXII/146/09 Rady Gminy Godziszów z dnia 23 lutego 2009 r
2. Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Janowskim na lata 2014-2020, przyjętej do realizacji Uchwałą Rady Powiatu Nr XLII/248/13 z dnia 30.12.2013 roku
3. Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020, przyjętej do realizacji Uchwałą Nr XXXVIII/612/2013 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 20 grudnia 2013 roku;
4. Wieloletnim Regionalnym Planie Działania na rzecz Promocji Upowszechniania Ekonomii Społecznej oraz Rozwoju Instytucji Sektora Ekonomii Społecznej i jej Otoczenia w Województwie Lubelskim na lata 2013-2020, przyjętego do realizacji Uchwałą Nr CLXXXVI/3830/2013 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 2 lipca 2013 r roku;
5. Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji” przyjęty Uchwałą Nr 165 Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 2014 r. (MP z dnia 16.09.2014 roku, poz. 787),

a także w ogólną tendencję wzmocnienia świadczenia usług reintegracyjnych poprzez zasoby innych sektorów usług publicznych (np. ochrona zdrowia, kultura i edukacja).

4. Dla kogo był ten projekt?

Zgodnie z typem oczekiwanych działań przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej projekt będzie skierowanych do dwóch zasadniczych grup adresatów:

1. osób indywidualnych, których aktualna sytuacja życiowa powoduje znaczne oddalenie od rynku pracy, a więc od stanu usamodzielnienia ekonomicznego od systemu pomocy społecznej, będących długoterwałymi klientami pomocy społecznej,
2. lokalnych instytucji administracji samorządowej, instytucji sektorowych polityk, podmiotów zatrudnienia socjalnego, mogących wspólnie działać na rzecz propagowania zatrudnienia socjalnego jako formy przeciwdziałania i ograniczania zjawiska wykluczenia społecznego.

Projekt skierowany był do 12 osób bezrobotnych, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym, zamieszkujących na terenie Gminy Godziszów, będących jednocześnie w wieku aktywności zawodowej. Dobór grupy docelowej, w tym określenie skali zainteresowania potencjalnych uczestników zostanie dokonany przez pracowników socjalnych zaangażowanych w realizację projektu, na podstawie posiadanej przez nich wiedzy o potrzebach klientów opo uzyskanej z wielogodzinnych rozmów - prowadzenia pracy socjalnej oraz prowadzonej przez opo dokumentacji opisującej sytuację materialno-bytową, status społeczny i zawodowy potencjalnych beneficjentów, a także oczekiwania potencjalnych beneficjentów - wywiady środowiskowe. Wśród pojawiających się oczekiwań potencjalnych uczestników było: wsparcie psychologiczne, doradcze, szczególnie zawodowe, a także wsparcie edukacyjne - szkolenia zawodowe. Jednym z kryteriów doboru grupy docelowej będzie ich potencjał własny, jaki może być wykorzystany do powrotu na rynek pracy.

Ponadto, przy doborze grupy osób indywidualnych wykorzystane zostały instrumenty określające ich profil w układzie rejestrów prowadzonych przez publiczne służby zatrudnienia, co było elementem wspólnego działania partnerów projektowych.

Projekt zakładał, zgodnie z diagnozowanymi potrzebami i oczekiwaniami uczestników (potrzeba zmiany sytuacji życiowej i stylu życia poprzez zdobycie nowych kwalifikacji zawodowych i wejście na otwarty rynek pracy), eliminację najważniejszych barier w integracji społeczno-zawodowej (uczestników projektu) osób długotrwale pozostających bez pracy, o niskich i zdezaktualizowanych kwalifikacjach, zagrożonych wykluczeniem zawodowym i społecznym, dzięki uczestnictwu w kompleksowych działaniach w ramach projektu. Bariery, na które napotykały osoby objęte projektem można podzielić na: psychologiczne, kwalifikacyjne, społeczne i instytucjonalne. Psychologiczne to nieznanostwo swoich mocnych i słabych stron, brak wiary w swoje możliwości, niskie poczucie wartości, niska samoocena, niezaradność życiowa, nieumiejętność rozwiązywania problemów, prawidłowego wyrażania emocji, zdefiniowania swojej roli w życiu i społeczeństwie, niska kultura osobista, lęk przed światem, nauką i szkoleniem się. Kwalifikacyjne zaś przejawiają się brakiem konkretnego wykształcenia i bierność zawodowa spowodowana opisanymi ww. barierami psychologicznymi oraz zbyt długim okresem pozostawania bez pracy. Społeczne rozumiane jako nieumiejętność współżycia i współdziałania oraz negatywne wzorce społeczne wyniesione z domu i środowiska, w którym żyją, pozostawanie w grupie nieuznawanej społecznie i z góry ocenianej jako mniej wartościowa i nieprzydatna zawodowo i społecznie. Natomiast instytucjonalne to brak wsparcia ze strony instytucji do niego powołanych, spowodowany dotychczasową, złą polityką instytucjonalną ukierunkowaną na pomoc doraźną (wypłata zasiłków i pomoc rzeczowa nie zaś kompleksowe działania).

Natomiast drugiego typu działania fakultatywne były skierowane do instytucji pomocy i integracji społecznej, lokalnego samorządu terytorialnego, pracodawców oraz organizacji pozarządowej. Uczestnikami – realizatorami projektu będą Urząd Gminy Godziszów, OPS w Godziszowie, jednostka publicznych służb zatrudnienia (PUP Janów Lubelski), jednostka zatrudnienia socjalnego (Klub Integracji Społecznej), organizacja pozarządowa Janowskie Stowarzyszenie Niesienia Pomocy „Humanus” (organ prowadzący KIS), a wsparciem będzie służyła Fundacja Konwent Klubów i Centrów Integracji Społecznej w Janowie Lubelskim.

Wszystkie wskazane podmioty będą stronami zawiązanego partnerstwa na czas projektu, przy czym także uczestniczyć w nim będą partnerzy już funkcjonującego od 2014 r. Paktu na rzecz MLW. Taki układ powoduje, że zachowana będzie zasada wykorzystywania lokalnego partnerstwa Gminy Godziszów w tego typu inicjatywach. Partnerstwo projektowe wzmocnione było także poprzez konsultacyjny udział przedstawicieli środowiska naukowego, reprezentowanego przez Wyższą Szkołę Administracji i Przedsiębiorczości w Lublinie, Instytut Socjologii UMCS w Lublinie, a także Instytut Rozwoju Służb Społecznych w Warszawie.

5. Nasze działania w projekcie - uruchomienie lokalnego projektu reintegracji społeczno-zawodowej dla określonej liczby beneficjentów

1. Rekrutacja uczestników projektu

W ramach tego działania nastąpił wybór grupy 12 osób – która w ramach realizacji kontraktów socjalnych została skierowana do klubu integracji społecznej. Realizatorem tego działania był OPS w Godziszowie we współpracy z PUP w Janowie Lubelskim. Rekrutacja odbyła się poprzez indywidualne rozmowy pracowników socjalnych oraz organizację spotkania informacyjnego dla klientów ops-u podczas którego zostały przedstawione założenia projektu, jego cele, zwłaszcza te dotyczące znalezienia zatrudnienia i ekonomicznego usamodzielnienia się osób bezrobotnych. W wyniku tak podjętych działań powstała grupa dwunastu osób z którymi pracownicy socjalni zawarli kontakty socjalne, w trybie określonym w art. 108 ustawy o pomocy społecznej, w ramach którego głównym działaniem będzie uczestnictwo w zajęciach z zakresu reintegracji społeczno-zawodowej w KIS oraz podjęcie wybranej formy zatrudnienia jednej z form zatrudnienia wspieranego, skorzystanie z pomocy w uzyskaniu zatrudnienia na otwartym rynku pracy lub w podjęciu własnej działalności gospodarczej, w tym w formie spółdzielni socjalnej.

2. Realizacja cyklu edukacyjno-szkoleniowy

Zadanie zostało poprzedzone opracowaniem indywidualnej diagnozy wstępnej dla każdego uczestnika KIS na podstawie której zostały przygotowane pakiety zajęciowe do całej grupy oraz indywidualne programy uczestnictwa w klubie integracji społecznej. Diagnozy zostały ponadto wykorzystane w raporcie podsumowującej - ewaluacyjnym, jaki powstał na zakończenie realizacji projektu. Raport ten jest formą sprawozdania merytorycznego dla Ośrodka Pomocy Społecznej w Godziszowie.

Reintegracja społeczna - obejmowała kilka pozycji, mających przyczynić się do odbudowania i podtrzymania u osoby uczestniczącej w zajęciach w KIS umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu.

W tym zadaniu zaplanowaliśmy:

a. Warsztaty integracyjne – zajęcia grupowe 16 godzin

Celem tych zajęć było lepsze poznanie samego siebie, własnych reakcji i zachowań w relacjach z innymi ludźmi, łatwiejsze nawiązywanie kontaktów, doskonalenie i poprawa relacji interpersonalnych w rodzinie, grupie szkoleniowej oraz środowisku lokalnym; wzmocnienie wiary w siebie i swoje możliwości, wzrost poczucia wartości, poznawanie swoich słabych i mocnych stron (zasobów) i umiejętność wykorzystania ich w życiu, ćwiczone były umiejętności podejmowania świadomych decyzji i zachowań społecznych. Spotkania te miały również na celu utrzymanie dobrego klimatu zabawy i relaksu w celu integracji grupy, zbudowania zaufania i poczucia bezpieczeństwa.

b. Akademię motywacji – zajęcia grupowe 24 godziny

Celem zajęć było wzbudzanie i podnoszenie motywacji uczestników do działań i podejmowania nowych wyzwań, poprzez realizację zajęć służących poznaniu i integrowaniu członków grupy oraz nauki współdziałania. Wykorzystano różne techniki w celu wprowadzenia dobrego nastroju i życzliwej atmosfery w grupie. Rozwijano empatię, ćwiczone komunikację z twórczym myśleniem – mającą zapewnić poczucie bezpieczeństwa i tożsamości z grupą.

Reintegracja zawodowa - obejmowała kilka pozycji działań, mających na celu odbudowanie i podtrzymywanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy.

Były to:

a. Doradztwo zawodowe – 16 godzin warsztatów grupowych oraz 2 godziny doradztwa indywidualnego dla każdego uczestnika.

Na proces doradczy składały się: (a) analiza zasobów własnych uczestników pod kątem mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń; (b) określenie potencjału oraz predyspozycji zawodowych uczestników; (c) analiza rynku pracy (odniesienie własnych zasobów zawodowych do struktury zapotrzebowania na pracę); oraz (d) opracowanie indywidualnych planów rozwoju zawodowego dla każdego z uczestników z uwzględnieniem proponowanych zestawów szkoleń

Indywidualna rozmowa doradcza miała na celu podsumowanie osiągnięć i postępów uczestników, jak również – w zależności od indywidualnych potrzeb – aktualizację działań w kierunku realizacji celów zawodowych (indywidualne plany rozwoju zawodowego)

b. Szkolenia uzupełniające – zawodowe - PUP partnerem w powrocie na otwarty rynek pracy – zajęcia grupowe 8 godzin

Podczas tego szkolenia uczestnicy zostali poinformowani o ofercie jaką dla osób bezrobotnych posiada powiatowy urząd pracy i z jakich form wsparcia mogą skorzystać klubowicze. Dzięki temu szkoleniu zostały także przełamane bariery w kontaktach na linii urzędnik – bezrobotny, które często uniemożliwiają aktywne wsparcie osób bezrobotnych.

c. „Ekonomia społeczna Twoją Szansą” - zajęcia grupowe 24 godziny

W ramach szkolenia były omówione zagadnienia związane z samozatrudnieniem w firmie socjalnej, zarządzaniem spółdzielnią socjalną i jej strukturą organizacyjną oraz możliwością otrzymania dofinansowania w postaci grantu z EFS-OWES. Zostały omówione również tematy związane ze wsparciem finansowym nowych spółdzielców z Funduszu Pracy, zasady rachunkowości w spółdzielniach socjalnych oraz aspekty prawne założenia i rejestracji spółdzielni w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Działania wspierające proces reintegracji społeczno –zawodowej, w tym

a. Indywidualne poradnictwo i wsparcie

W ramach Klubu Integracji Społecznej w Janowie Lubelskim prowadzone było poradnictwo specjalistyczne prawne i psychologiczno-pedagogiczne oraz rodzinne. Specjaliści dyżurowali, przez cały okres realizacji projektu. Na każdego uczestnika średnio przypadało przypadło po 2 godziny poradnictwa rodzinnego lub psychologiczno-pedagogicznego i prawnego. Do dyspozycji Klubowiczów będzie także mediator rodzinny (sądowy) i asystent rodziny, którzy w po konsultacjach i w uzgodnieniu z pracownikami socjalnymi opswpie-rali rodziny uczestników KIS.

b. działania uzupełniające:

Każdy z uczestników, podczas realizacji projektu, będzie miał możliwość skorzystania z komputera w pracowni komputerowej, w tym z internetu. Ponadto Zapewniliśmy darmową opiekę nad osobami zależnymi w czasie zajęć grupowych - organizatorem opieki była Świetlica Środowiskowa „Stokrotka”. Dla Klubowiczów została uruchomiona także specjalna infolinia, dzięki której będą mogli utrzymywać bezpośredni kontakt z pracownikami kis-u i uzyskać pomoc w nagłych wypadkach.

3. Organizacja szkoleń zawodowych

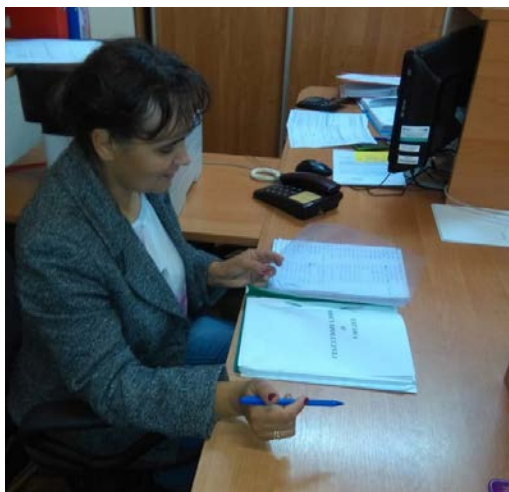
Uczestnicy KIS, wsparci zajęciami z doradcą zawodowym podejmowali decyzje o rozpoczęciu szkolenia zawodowego i lub podjęciu zatrudnienia na otwartym rynku pracy. Indywidualne szkolenie zostały dobrane do potrzeb i możliwości zawodowych uczestnika KIS. Miało charakter edukacyjny – poprawy mobilności osoby np. prawo jazdy (ułatwiające dotarcie z terenów wiejskich do większego rynku pracy jakimi są okoliczne miasta) albo typowo szkoleniem zawodowy umożliwiającym podjęcie zatrudnienia na ściśle określonym stanowisku pracy.

Były to m.in. szkolenia z zakresu prawo jazdy kat. „B” i „C”, podstaw księgowości, wizażu i stylizacji paznokci, fotograficzny z obróbką komputerową zdjęć

4. Aktywizacja w oparciu o zastosowanie instrumentów rynków pracy (staże zawodowe) oraz potencjał lokalnych (wkład własny do projektu sfinansowany przez PUP Janów Lubelski) oraz doposażenie nowoutworzonych miejsc pracy

W ramach realizacji projektu w Urzędzie Gminy Godziszów oraz w Ośrodku Pomocy Społecznej w Godziszowie zostały utworzone trzy nowe miejsca pracy. Zostały one odpowiednio doposażone – w sprzęt komputerowy dla miejsca dla pracowników biurowych oraz sprzęt dla pracownika gospodarczego. Trzech uczestników klubu znalazło pracę na początek w ramach stażu organizowanego dzięki współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy, a od stycznia 2017 zostaną zatrudnieni z środków własnych Gminy Godziszów.

Co udało nam się osiągnąć dzięki realizacji projektu:

1. Poszerzyliśmy oferty działań ukierunkowanych na aktywizację społeczną i zawodową osób wykluczonych społecznie.
2. Zintensyfikowaliśmy współpracę pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej oraz publicznymi służbami zatrudnienia w celu skutecznego wykorzystania aktywizujących form pomocy wobec osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
3. Efektywnie wykorzystaliśmy potencjał i zasoby klubu integracji społecznej.
4. Stworzyliśmy warunki do podejmowania przez samorząd gminy oraz organizacje pozarządowe inicjatyw organizacyjnych, zmierzających do uruchamiania nowych podmiotów reintegracji społeczno-zawodowej.
5. Wzmocniliśmy działania partnerskie pomiędzy społecznością lokalną, a jednostkami organizacyjnymi służb zatrudnienia, pomocy społecznej oraz organizacjami pozarządowymi.
6. Wdrożyliśmy dodatkowe usługi społeczne, obok usług reintegracji społecznej i zawodowej, niezbędnych dla zapewnienia indywidualizacji i kompleksowości wsparcia: asystentura rodzinna i mediacje rodzinne, którymi zostały objęte rodziny uczestników programu aktywizacji społeczno-zawodowej.

ROZDZIAŁ TRZECI:
USŁUGI REINTEGRACYJNE KLUBU INTEGRACJI SPOŁECZNEJ W JANOWIE LUBELSKIM
W ŚWIELE BADAŃ - EDYCJI 2016 ROKU. RAPORT Z BADAŃ.

Klub Integracji Społecznej jest instytucją, działającą w kierunku integrowania osób o podobnych trudnościach i problemach życiowych, celem odjęcia przez nich współpracy i zmiany swojego dotychczasowego życia. W takiej sytuacji Klub staje się instytucją pomagającą tej grupie osób podejmować wspólne inicjatywy i przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej, w tym zmierzające do tworzenia własnych miejsc pracy oraz właściwego uczestnictwa w społeczności lokalnej.

Uczestnicy KIS w Janowie Lubelskim przed rozpoczęciem działań, mających na celu ich reintegrację zawodową i społeczną, każdorazowo poddani zostają wnikliwej diagnozie, obejmującej najistotniejsze obszary funkcjonowania społecznego. Podstawowym celem wywiadu jest rozpoznanie stanu wyjściowego i pól czynnych wymagających podjęcia działań społeczno-zawodowych. Aby osiągnąć postawiony cel pytania szczegółowe dotyczyły następujących grup problemowych:

1. edukacja oraz posiadane wykształcenie
2. kwalifikacje i umiejętności zawodowe
3. doświadczenie zawodowe
4. funkcjonowanie w pracy i środowisku społecznym
5. umiejętności związane z procesem poszukiwania pracy
6. motywacja i siła dążenia do zmiany sytuacji życiowej i zawodowej
7. kompetencje społeczne i interpersonalne
8. stan zdrowia i sytuacja prawna
9. uwarunkowania społeczno-ekonomiczne
10. zainteresowania oraz cele życiowe i zawodowe
11. sposób gospodarowania czasem i zasobami.

Niniejszy raport dotyczy analizy sytuacji uczestników KIS w ramach realizacji projektu pn. „*Partnerstwa przeciw wykluczeniu społecznemu - profesjonalne formy pomocy ze szczególną rolą zatrudnienia socjalnego*”. Edycja 2016, realizowanego w ramach programu Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu – nowy wymiar 2020, który stworzył możliwość podjęcia działań reintegracyjnych dla 12 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu Gminy Godziszów.

Wśród uczestników biorąc pod uwagę płeć był tylko jeden mężczyzna, pozostałą część grupy tworzyły kobiety, stanowiąc 92% badanych.

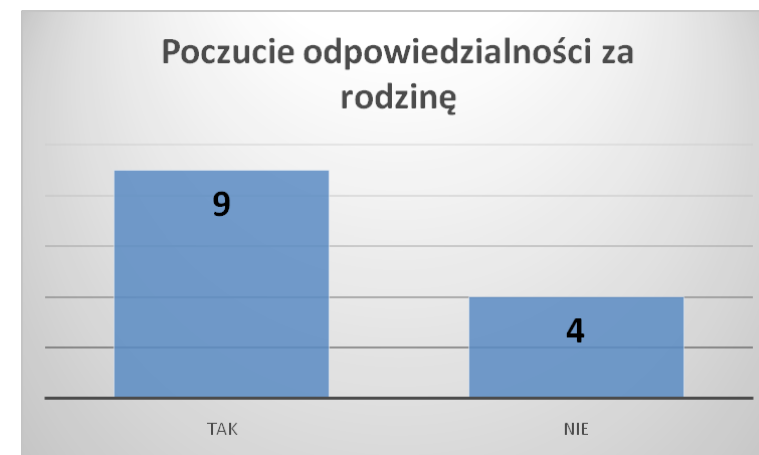
Biorąc pod uwagę wiek uczestników KIS z gminy Godziszów należy zauważyć, że była to grupa zróżnicowana, jednakże połowę tej grupy tworzyły osoby przed 30 rokiem życia.

Analizując sytuację rodzinną badanych osób wynika, że w większości mieszkają oni w gospodarstwach domowych liczących powyżej 5 osób (9 uczestników). Sytuacja ta nie jest o tyle łatwa, ponieważ wśród tych gospodarstw tylko w 5 jest przynajmniej jedna osoba, która posiada pracę. W przypadku pozostałych 7 osób funkcjonują oni w rodzinach dotkniętych całkowitym bezrobociem.

Ponadto 9 badanych osób wskazuje na swoje poczucie odpowiedzialności za rodzinę. Taka sytuacja jest niewątpliwie wyrazem poczucia własnej hierarchii wartości, niezachwianej równowagi wewnętrznej i szacunku do drugiego człowieka. Aby ta równowaga została zachowana niezbędne jest poczucie że podstawowe potrzeby rodziny będą właściwie zaspokojone.

Celem ewaluacji i podsumowania działań przeprowadzono badania ankietowe, w których zastosowano kwestionariusz ankiety i kwestionariusz wywiadu. Pytania miały zarówno charakter zamknięty jak i otwarty. Ankieta kończąca składała się z 25 pytań merytorycznych oraz pytań „metryczkowych”, pozwalających na uzyskanie charakterystyki badanej grupy. Badania kwestionariuszowe również obejmowały pytania zarówno zamknięte, jak i otwarte, które dawały możliwość samodzielnej odpowiedzi na interesujące zagadnienia.

Następnie w ramach działań organizowanych przez KIS 12-osobowa grupa uczestników brała udział w licznych warsztatach i spotkaniach podnoszących ich umiejętności w analizowanych obszarach. Uczestniczyli w spotkaniach z psychologiem, pedagogiem, doradcą zawodowym, informatykiem czy specjalistą ds. zatrudniania socjalnego. Wprowadzone zostały również nowe narzędzia pracy z całymi rodzinami uczestników KIS jakimi były konsultacje asystenta rodziny czy mediatora. Uczestniczyli również w indywidualnie zorganizowanych kursach i szkoleniach zawodowych, dostosowanych do ich potrzeb, możliwości i zainteresowań. Po zakończeniu działań grupa po raz kolejny została poddana badaniu ankietowym, celem rozpoznania poziomu reintegracji społeczno-zawodowej po działaniach zaoferowanych przez KIS.

Raport składa się z trzech zasadniczych części. Pierwsza część dotyczy funkcjonowania w obszarze edukacji i pracy przez uczestników projektu. Druga stanowi analizę funkcjonowania społecznego tych osób, a trzecia efektów działań podjętych wobec badanych w ramach KIS w Janowie Lubelskim. Całościowy obraz badań zarysuje obraz efektów podjętych działań, których doświadczyli sami uczestnicy.

Funkcjonowanie uczestników KIS w obszarze edukacji i pracy

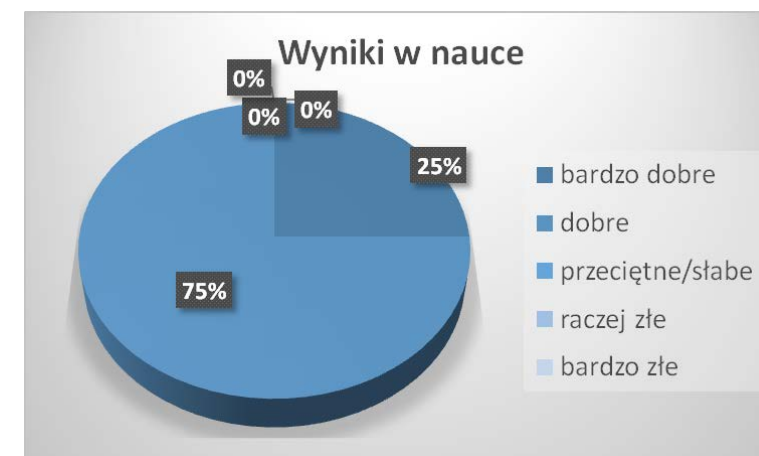
Klub Integracji Społecznej jest miejscem spotkania się osób bezrobotnych, które poszukują pracy i chcą podnieść swoje kwalifikacje by stać się konkurencyjnymi na rynku pracy.

Należy zaznaczyć, iż edukacja jest ważną inwestycją nie tylko gospodarczą i polityczną, ale przede wszystkim społeczną. Wykształcenie i kompetencja ludzi stają się najważniejszymi wartościami współczesnej cywilizacji informacyjnej oraz społeczeństw opartych na wiedzy.

Analizując posiadane wykształcenie przez uczestników KIS wynika, że prawie połowa badanych legitymowała się wykształceniem ponadgimnazjalnym (5 osób). Trzy osoby posiadały wykształcenie wyższe. Taka sama liczba osób (po 2 osoby) posiadały wykształcenie pomaturalne i gimnazjalne.

W dalszej części zapytano respondentów o osiągnięte wyniki w nauce na etapie edukacji szkolnej.

Powyższe zestawienie pokazuje, że najwięcej osób (75%) osiągało przeciętne wyniki w nauce, pozostała część mogła pochwalić się bardzo dobrymi wynikami w nauce.

Respondenci w dalszej części diagnostycznej zapytani, czy chcieliby obecnie kontynuować naukę równa połowa uczestników odpowiedziała, że tak. Pozostała połowa nie jest zainteresowana podnoszeniem swojego wykształcenia.

Ponadto respondenci zapytani o kierunek ewentualnego dalszego kształcenia wskazywali między innymi na zawody: pracownika biurowego, księgowości (2 osoby), ekonomia, kosmetologia, grafika.

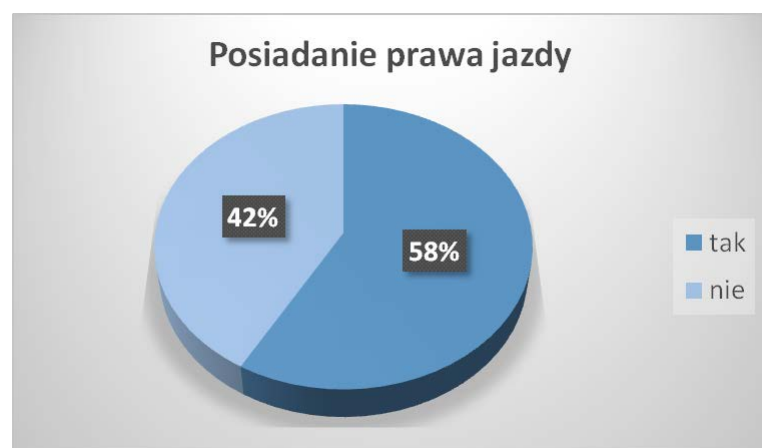
Uczestnicy KIS dotychczas nie byli w stanie znaleźć pracy, mimo posiadanych kwalifikacji, umiejętności czy niezbędnych kompetencji. Kwalifikacje zawodowe to układ wiedzy i umiejętności wymaganych do realizacji składowych zadań zawodowych. Poziom kwalifikacji często odnosi się do poziomu wykształcenia. Kwalifikacje mają wymiar formalny w postaci dyplomów ukończenia szkoły, zdobycia zawodu, certyfikatów, uprawnień, stażu pracy itp. Natomiast umiejętności zawodowe to sprawdzona możliwość wykonywania odpowiedniej klasy zadań w ramach zawodu lub specjalności.

Poziom wspomnianych kwalifikacji uczestników KIS edycja 2016 z gminy Godziszów zobrażony został na poniższych zestawieniach.

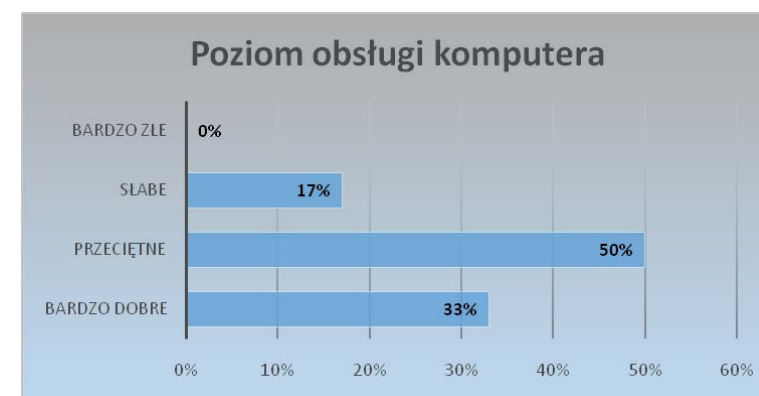
Zdecydowana większość osób biorących udział w diagnozie wstępnej (67%) posiada już różnego rodzaju kwalifikacje zawodowe. Wśród nich są osoby z kwalifikacjami w kierunkach: agrobiznes, socjologia, ekonomia, handlowiec, kucharz, piekarz, sprzedawca. Jedno z pytań diagnostycznych dotyczyło również ukończonych kursów i szkoleń przez uczestników. Respondenci wskazywali na następujące szkolenia i kursy: kurs fryzjerski, kurs ecdl oraz kurs kasy fiskalnej.

Współczesny rynek pracy oraz sytuacja zawodowa mieszkańców małych społeczności lokalnych pokazuje, że posiadanie prawa jazdy jest istotnym elementem z wielu ważnych przyczyn. Między innymi jest kwalifikacją niezbędną w karierze zawodowej. Prawo jazdy jest potrzebne bez zależności w jakim zawodzie się pracuje, może stać się również warunkiem awansu oraz otworzyć drogę do innego bardziej satysfakcjonującego stanowiska pracy. Niewątpliwie w przypadku osób zamieszkujących gminę Godziszów, która jest oddalona i kilkanaście km od miasta powiatowego, posiadanie prawa jazdy jest elementem warunkującym osiągnięcie sukcesu na rynku pracy.

Analizując posiadane uprawnienia wśród badanych osób, którzy zdecydowali się wziąć udział w KIS wynika, że większa część tych osób (58%) posiada już uprawnienia a do kierowania samochodem. Ważne jest jednak to, że 42% takich uprawnień nie posiada a to może być przyczyną niepowodzenia w poszukiwaniu zatrudnienia. Element ten został wzięty pod uwagę w opracowaniu indywidualnej ścieżki wsparcia w zakresie reintegracji.

Innym czynnikiem, który we współczesnym świecie decyduje o sukcesie w poszukiwaniu pracy jest znajomość obsługi komputera. Czasy, kiedy na posiadanie komputera było przywilejem nielicznych dawno już minęły. Dziś trudno na co dzień uciec od technologii i niemal nie mamy wyboru w kwestii tego, czy z niej korzystać. W XXI wieku znajomość obsługi komputera jest wręcz koniecznością. To jedno z wymagań pojawiających się w ogłoszeniach o pracę i to nie tylko w biurze. Praktycznie w każdej firmie, szkole, lub innej instytucji znajdują się dziś komputery, więc od pracowników oczekuje się umiejętności obsługi tych urządzeń, przynajmniej w podstawowym stopniu.

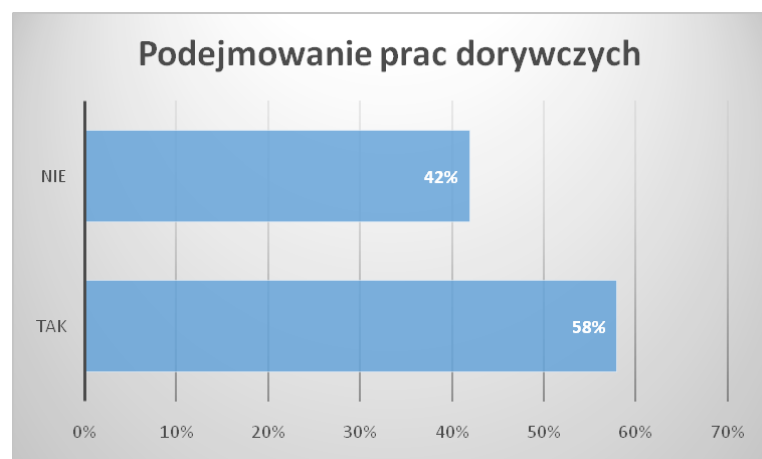

Z analizy otrzymanych odpowiedzi od respondentów dotyczących poziomu obsługi komputera wynika, że połowa z nich posiada tę umiejętność na poziomie przeciętnym. 33% osób uważa, że obsługuje komputer bardzo dobrze, jednak 17% ma słabą wiedzę oraz umiejętność posługiwania się tym urządzeniem.

Podsiadane wykształcenie i kwalifikacje zawodowe to tylko jeden z elementów pozytywnego funkcjonowania na rynku pracy. Kolejnym jest posiadanie doświadczenia zawodowego. Dziś na rynku pracy liczą się przede wszystkim doświadczenie i kompetencje. Stojąc na początku drogi zawodowej warto pochwalić się swoim zaangażowaniem i aktywnością, bo istnieje szansa że zostanie to zauważane i docenione przez potencjalnego pracodawcę.

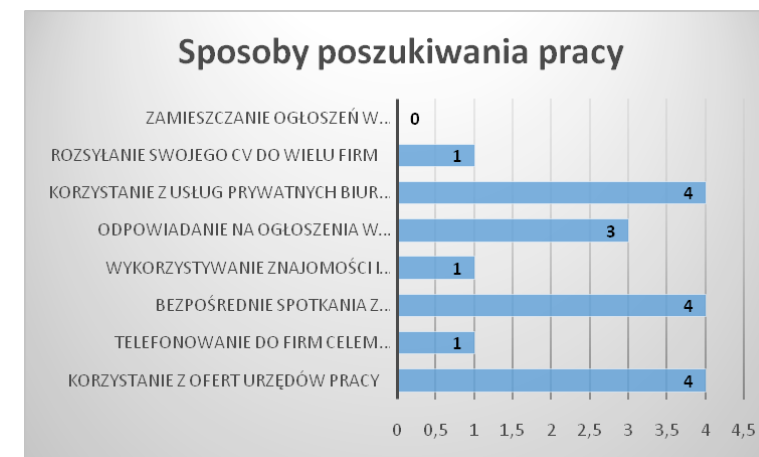
Powyższe zestawienie pokazuje, że nieliczni wśród uczestników KIS z gminy Godziszów na chwilę rozpoczęcia zajęć posiadała jakieś doświadczenie zawodowe, stwierdziło tak tylko 25% badanych. Pozostali takiego doświadczenia niestety nie posiadali z różnych przyczyn. Osoby posiadające doświadczenie w pracy dotychczas pracowali w następujących zawodach: piekarz, pracownik banku, sprzedawca, pracownik administracyjny.

Doświadczenie zawodowe to również aktywność w życiu codziennym i podejmowanie różnych zajęć dorywczych czy sezonowych. Jak się okazało podczas diagnozy wstępnej aż 42% badanych tego typu prac nigdy nie podejmowało. Pozostała część uczestników (58%) pracowała dorywczo min. na polu, za granicą, przy zbiorze owoców (2 osoby), jako kasjerka, przy sprzątnięciu.

Poszukiwanie pracy jest czynnością trudną i stresującą, dlatego każdy powinien być do tego procesu dobrze przygotowany. Sukces, jakim jest znalezienie satysfakcjonującej pracy zależy przede wszystkim od aktywności osoby jej poszukującej. Im więcej różnych sposobów wykorzysta się w poszukiwaniu zatrudnienia, tym większe prawdopodobieństwo jego znalezienia.

Analizując odpowiedzi respondentów dotyczące poziomu aktywności w poszukiwaniu pracy przed rozpoczęciem zajęć w KIS, wynika, że 5 osób tą aktywność ocenia na 4 w skali od 1 do 5. 4 osoby wskazują na przeciętny poziom swojej aktywności (3), a pozostałe na mało aktywne samodzielne poszukiwanie pracy. Ponadto prawie wszyscy (9 osób) respondenci jednoznacznie wskazali, że korzystają z pomocy powiatowego urzędu pracy, jedna osoba dodatkowo wskazała w tym miejscu na ośrodek pomocy społecznej.

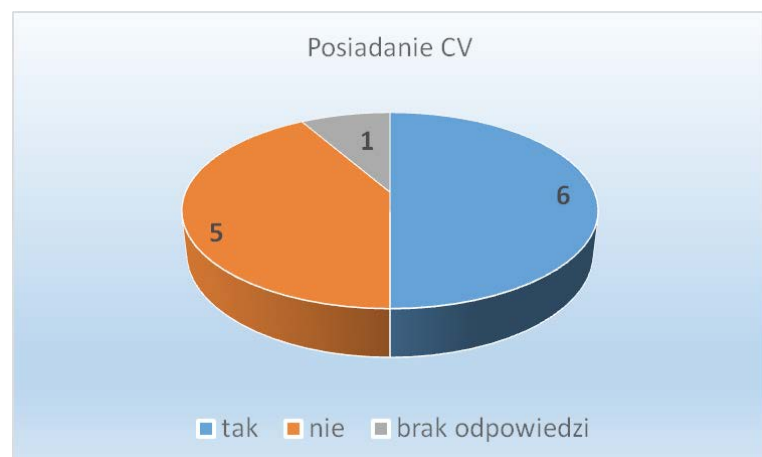

Biorąc pod uwagę powyższe zestawienie należy podkreślić, iż odwołując się do konkretnych sposobów poszukiwania a zatrudnienia najwięcej osób wskazało na korzystanie z usług prywatnych biur i agencji pośrednictwa pracy (4 osoby). Mowa tu o instytucjach bazujących na kontakcie pracodawca-pracownik, czyli agencje pracy tymczasowej, agencje doradztwa personalnego, pośrednictwa pracy, biura karier czy lokalne organizacje społeczne. Każda agencja posiada komputerowe bazy danych, w których można się zarejestrować, co zwiększa prawdopodobieństwo znalezienia pracy. Wysyłając swoją ofertę należy zrobić wstępne rozeznanie, co do zakresu i jakości usług świadczonych przez daną agencję. Do takich instytucji na terenie powiatu janowskiego należy Młodzieżowe Centrum Kariery.

Wskazując na sposób poszukiwania pracy taka sama liczba osób jak w powyższym przypadku (po 4 osoby) wskazała na bezpośrednie spotkania z pracodawcami oraz korzystanie z ofert urzędów pracy. Nawiązując do bezpośrednich spotkań z pracodawcami należy podkreślić, iż składając dokumenty aplikacyjne w wybranych przez siebie firmach można wyprzedzić przyszłe oferty pracy i być osobą do której trafi ona bezpośrednio. W takich przypadkach niezbędna jest jednak wytrwałość i cierpliwość oraz odpowiednie przygotowanie do tego typu spotkań.

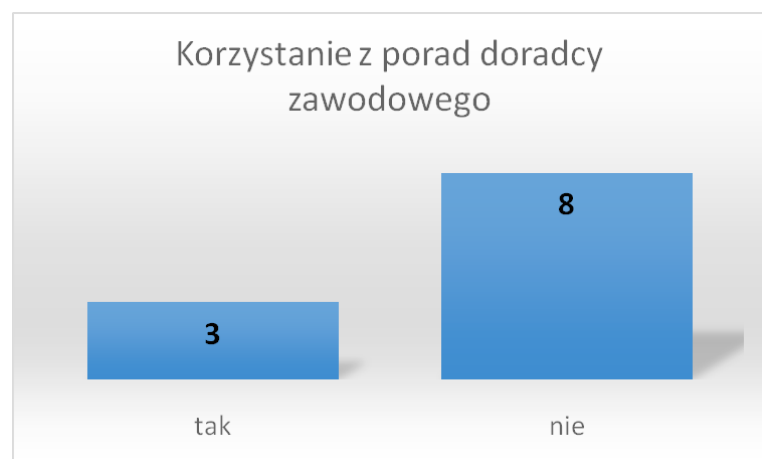
Dobrym sposobem samodzielnego poszukiwania pracy, na który wskazało również 3 respondentów, uczestniczących w zajęciach KIS jest odpowiadanie na ogłoszenia o wolnych stanowiskach pracy zamieszczane w mediach. Wiele z takich ofert zawiera dokładne informacje na temat wymaganych kwalifikacji zawodowych i umiejętności. Warto więc również korzystać z pism specjalistycznych i branżowych, by znaleźć ogłoszenia z sektora, który daną osobę konkretnie interesuje.

Przed rozpoczęciem szukania pracy istotne jest posiadanie swojego CV, które należy jednocześnie dostosowywać do konkretnych ofert. Nie należy wysyłać wszędzie takiego samego CV, ważne jest różnicowanie go pod kątem zadań i obowiązków na stanowisko o które w danym momencie się osoba bezrobotna ubiega.

Posiadanie własnego CV jest więc niezbędnym elementem w procesie rzetelnego poszukiwania pracy przez osobę bezrobotną. Jak widać na powyższym zestawieniu połowa badanych osób przed rozpoczęciem zajęć w KIS taki dokument posiadała. Pozostała część nie sporządziła jeszcze tego najważniejszego dokumentu aplikacyjnego.

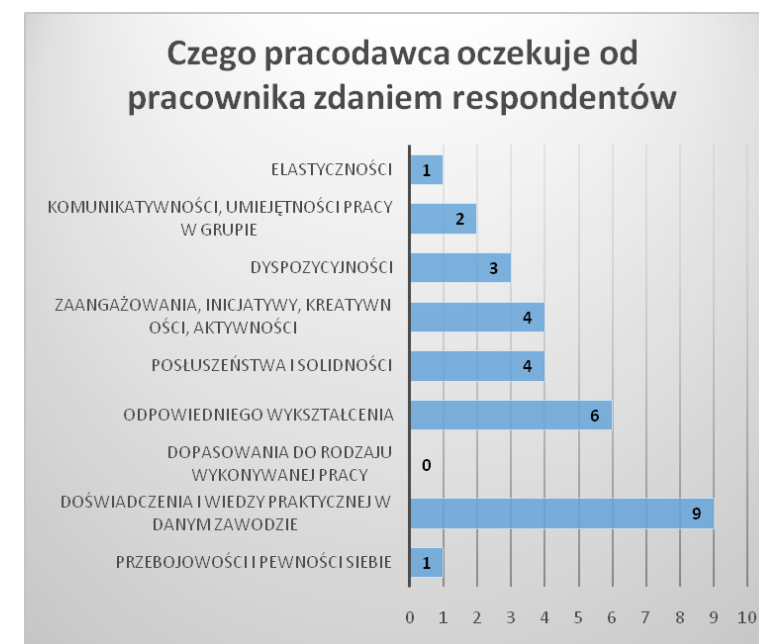
Osobą, która udziela pomocy w wyborze nie tylko kształcenia ale i rodzaju zatrudnienia jest doradca zawodowy. Doradca poprzez współpracę z klientem zaznajamia go z nowymi sposobami kontaktowania się z pracodawcą, sposobami poszukiwania pracy oraz możliwościami zawodowymi na rynku pracy.

Badane osoby, które zdecydowały się na udział w KIS w zdecydowanej większości (8osób) nigdy nie korzystały z pomocy doradcy zawodowego. Tylko 3 osoby takim doświadczeniem mogło się pochwalić. W związku z tym priorytetowe stało się zapewnienie tego typu konsultacji zaraz na początku realizacji ścieżki reintegracyjnej w KIS.

Praca i posiadanie zatrudnienia to bardzo znaczący element w życiu człowieka. Jest niewątpliwie formą działania, która zapewnia egzystencję, osiągnięcie prestiżu, szacunku i poważania. Człowiek jest istotą twórczą, dlatego męczy go bycie biernym obserwatorem świata. Każdy chce być czynny emocjonalnie, umysłowo i fizycznie. Dzięki pracy możemy realizować swoje bliższe i dalsze plany. Osoba pozostająca bez pracy zostaje pozbawiona możliwości sprawowania kontroli nad swoją sytuacją, gdyż ma niewielką możliwość dokonywania wyborów. Dla 67% badanych osób posiadanie pracy jest zdecydowanie ważne, raczej ważne jest dla 25%. Tylko 8% nie wskazało czy zatrudnienie odgrywa dla nich znaczącą rolę.

Z reguły aby otrzymać zaproszenie na rozmowę kwalifikacyjną w CV muszą znaleźć się obszary kwalifikacji i doświadczenia zawodowego, które będą korespondować z wymaganymi w danej pracy. Sam jednak fakt ich posiadania nie gwarantuje powodzenia podczas tej rozmowy. Pracodawcy coraz częściej oczekują nie tylko doświadczenia ale chcą aby pracownicy posiadali określone cechy i kompetencje, którymi można zaimponować podczas bezpośredniego spotkania z pracodawcą. Ważne staje się więc również posiadanie wiedzy o tym, czego pracodawca może oczekiwać. Tym samym badani uczestnicy KIS prawie jednogłośnie stwierdzili, że najczęściej jest to doświadczenie i wiedza praktyczna w danym zawodzie (9 osób). W dalszej kolejności ich zdaniem jest odpowiednie wykształcenie. Tylko nieliczni wskazali na kompetencje tj. posłuszeństwo, solidność, zaangażowanie, kreatywność, inicjatywy czy aktywność. Podniesienie świadomości znacznie w życiu człowieka tego typu kompetencji jest ważnym elementem w pracy z osobami które mają problem w poruszaniu się na rynku pracy.

O powodzeniu na rynku pracy decyduje przede wszystkim wiara we własne siły i możliwości, umiejętność określania celów, planów działań i konsekwencji w ich realizacji. Można powiedzieć, że każdy człowiek ma prawo do pracy, a zatrudnienie to nie wypadkowa szczęścia i znajomości, ale efekt ciężkiej pracy i dużej samodyscypliny.

Poziom funkcjonowania społecznego uczestników przed rozpoczęciem zajęć w KIS

Bezrobocie jest zjawiskiem wielowymiarowym, wywołującym wiele negatywnych skutków społecznych i ekonomicznych. Jednym z najdotkliwszych jest utrata dochodu z pracy, która pociąga za sobą obniżenie poziomu bezpieczeństwa socjalnego oraz zagrożenie podstaw egzystencji bezrobotnego i jego rodziny. W takiej sytuacji następuje często degradacja materialna i moralna tych osób. Przed podjęciem działań zmierzających do reintegracji osób dotkniętych bezrobociem ważne jest zatem uwzględnienie również poziomu funkcjonowania społecznego tej grupy osób. Przed rozpoczęciem zajęć w KIS w Janowie Lubelskim diagnoza wstępna również uwzględniała ten obszar funkcjonowania uczestników.

Poniżej zostaną więc przeanalizowane kompetencje społeczne, umiejętności współpracy i współdziałania w grupie a także czynniki motywacji do pracy i umiejscowienie jej w systemie wartości osób badanych. Analiza obszarów problemowych pozwoliła na postawienie wielowymiarowej diagnozy a zarazem umożliwiła określenie optymalnego planu postępowania dla rozwiązania trudnej sytuacji uczestnika KIS.

W większości zawodów pracuje się w zespole, dlatego praktycznie trudno wyobrazić sobie stanowisko, na którym nie trzeba byłoby współpracować z innymi. Dlatego umiejętność pracy w zespole jest jedną z najbardziej poszukiwanych przez pracodawców kompetencji.

Biorąc pod uwagę odpowiedzi uczestników KIS podczas diagnozy wstępnej okazało się, że oceniają oni swoją umiejętność pracy w zespole jako raczej dobrą (8 osób), bardzo dobrze radzi sobie z tym 2 osoby. Pozostałe osoby mogą mieć trudności w tym zakresie.

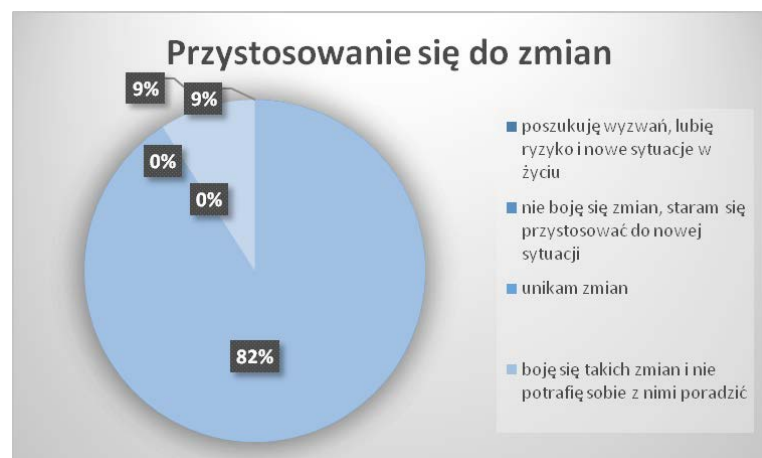
Rozpoczęcie nowej pracy może być wyzwaniem, które może być jednocześnie zaskakujące, fascynujące lub przerażające. Poznaje się nowe sposoby pracy, nowych ludzi, nowe środowiska, a także swoją nową rolę społeczną. Uczestnicy KIS z gminy Godziszów w większości uznali, że szybko przystosowują się do takiej sytuacji (58%), 17% uznało że bardzo szybko. Pozostałe osoby nie były w stanie ocenić siebie pod tym względem. Pokazuje to poniższe zestawienie.

W życiu codziennym często spotykamy różnego rodzaju trudności i problemy. Problemem jest każda sytuacja zadaniowa, w której występuje pewna trudność, pytanie na które szukamy odpowiedzi. Rozwiązywanie problemów to myślenie przechodzące od stanu wyjściowego do stanu docelowego za pośrednictwem pewnego zbioru operacji umysłowych. O sposoby radzenia sobie z codziennymi problemami zapytano również uczestników KIS w diagnozie wstępnej dotyczącej ich funkcjonowania społecznego.

Okazało się, że 8 osób najczęściej podejmuje samodzielne próby ich rozwiązania. Z pomocy najbliższych w takich sytuacjach korzysta 6 osób, a z pomocy instytucjonalnej tylko 1 osoba.

Pełne przystosowanie do zmian determinuje maksymalną efektywność pracy człowieka. Poziom przystosowania jest nie tylko istotny w momencie rekrutacji nowego pracownika, ale również gdy zmienia się on w trakcie pracy, podczas realizacji określonych zadań. Wynika to z faktu zmian zachodzących zarówno w środowisku pracy (zmiany typów zlecanych zadań, kontaktów, współpracowników, brak zmian) jak i dotyczących samego pracownika (bogatsze doświadczenie, nowe kontakty, rutyna itp.).

Uczestnicy KIS w edycji 2016 z gminy Godziszów w większości uznali, że nie boją się zmian, starają się przystosować do nowej sytuacji, a uważa tak 82% badanych. 9% uznało, że poszukuje w życiu wyzwań i lubi ryzyko, a więc i nowe sytuacje. Tyle samo osób boi się wszelkich zmian i nie potrafi sobie z nimi poradzić w codziennym życiu. Umiejętność ta bezpośrednio łączy się z posiadaniem mocnych stron, które pomagają w stawianiu czoła wyzwaniom i przeszkodom w realizacji pewnych celów.

Współcześnie pytanie o mocne i słabe strony kandydata to jedna z najczęściej poruszanych kwestii podczas rozmowy kwalifikacyjnej. Świadczy to o świadomości swoich możliwości i ograniczeń ale i gotowości do wykorzystania tych mocnych stron w sytuacji trudnej.

Badani uczestnicy KIS w diagnozie wstępnej wskazywali na następujące mocne strony odnosząc do oceny siebie: pracowitość (2 osoby), komunikatywność (7 osób), elastyczność, cierpliwość, optymizm (2 osoby), punktualność (2 osoby), sumienność, dyspozycyjność, kreatywność oraz otwartość na zmiany.

Z drugiej strony istotna jest świadomość swoich ograniczeń i słabszych stron, które wymagają pracy i wsparcia. Uczestnicy wskazali na swoje słabe strony takie jak: nieśmiałość (2 osoby), brak doświadczenia zawodowego, słaba odporność na stres (2 osoby) oraz brak pewności siebie (2 osoby) i upór.

Posiadanie hobby i konkretnych zainteresowań może mieć również znaczenie w procesie poszukiwani pracy lub już jej wykonywania. Dla pracodawcy jest to sygnał, że potencjalny pracownik potrafi zaangażować się bezinteresownie w jakąś sprawę, chętnie zdobywa wiedzę i umie uczyć się nowych rzeczy, potrafi zorganizować sobie racjonalnie czas wolny, można z nim o czymś ciekawym porozmawiać oraz że wyróżnia się spośród innych kandydatów do pracy. Zainteresowania bowiem stają się częścią osobowości i przez to człowiek jest określony przez otoczenie.

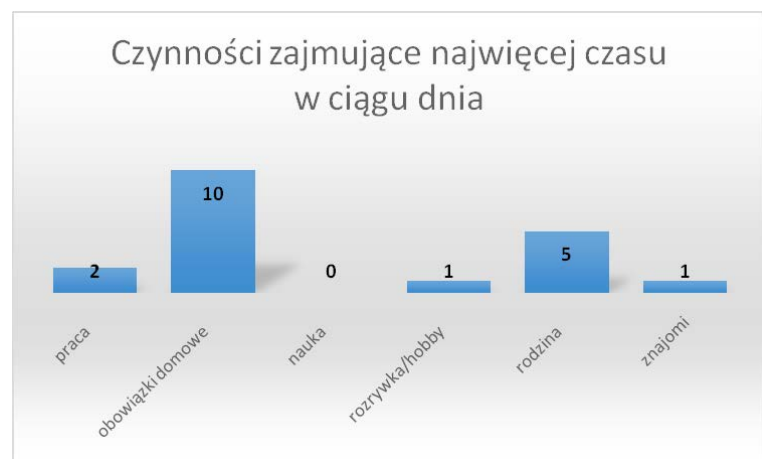

Jak widać na powyższym zestawieniu nieliczni uczestnicy KIS byli w stanie jasno określić obszar swoich zainteresowań czy hobby. Najczęściej wskazywano na muzykę (5 osób), oraz sport, film i czytanie książek (po 3 osób). Pojedyncze osoby wskazały na majsterkowanie, malarstwo czy śpiew.

Z zainteresowaniami bezpośrednio wiąże się sposób spędzania czasu wolnego. W tym względzie badane osoby najczęściej spędzają go na spotkaniach z rodziną (6 osób) i czytaniu książek. Nielicznie wskazują na bardziej aktywne zajęcia jak spacer czy jazda na rowerze.

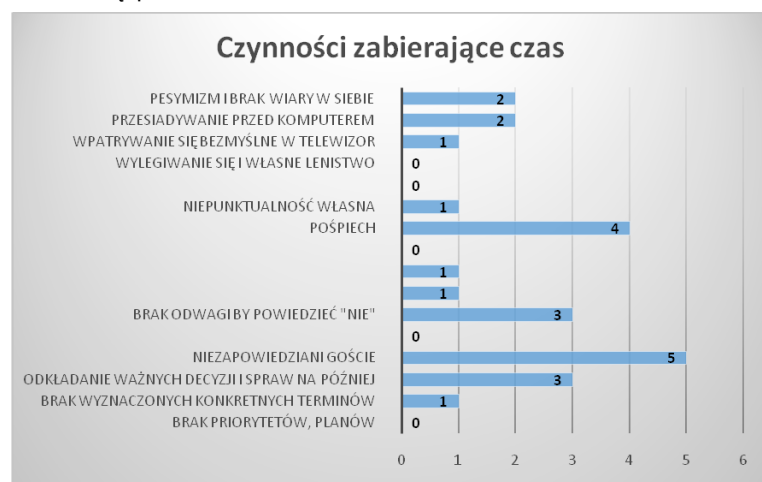

Obok sposobów spędzania czasu wolnego przez osoby rozpoczynające swój udział w KIS zdiagnozowano również rodzaj czynności, które tym osobom w ciągu dnia zajmują najwięcej czasu.

Zdecydowanie dla wszystkich najbardziej obciążające każdego dnia są obowiązki domowe (tak wskazało 10 osób). W dalszej kolejności jest to rodzina (5 osób) oraz praca. Badane osoby nie poświęcają czasu na naukę czy realizację swoich zainteresowań.

Skoro najwięcej czasu w ciągu dnia zajmują obowiązki domowe zapytano również respondentów o czynności, które ich zdaniem są „pożeraczami czasu”.

Najwięcej osób (5) uznało, że takim marnowaniem czasu są niezapowiedziani goście, w dalszej kolejności znalazło się życie w pośpiechu (4 osoby). Po 3 osoby wskazało odkładanie ważnych decyzji i spraw na później czy brak odwagi aby powiedzieć „nie” a więc bycie nieasertywnym.

W życiu ważnym elementem, gwarantującym prawidłowe funkcjonowanie społeczne jest stawianie sobie pewnych celów. Wyraźne wytyczenie sobie celu pobudza człowieka do działania, pozwala na realizację marzeń i planów, jest siłą motywującą. Zrealizowany cel poprawia nastrój, podwyższa poczucie własnej wartości, zwiększa szanse na uzyskanie kolejnych osiągnięć. Zatem posiadanie celów w życiu jest niezbędnym czynnikiem nie tylko w drodze do sukcesu, ale również przyczynia się do wzrostu poczucia własnej wartości.

CELE ŻYCIOWE	Bardzo ważne	Raczej ważne	Trudno powiedzieć	Raczej nieważne	Zupełnie nieważne
Odnoszenie sukcesów, kariera	2	2	6	1	0
Posiadanie dużych pieniędzy	2	2	6	1	0
Posiadanie dużo wolnego czasu	1	4	4	1	1
Posiadanie bliższych przyjaciół	0	4	5	0	1
Posiadanie stałej pracy	5	6	0	0	0
Praca dla dobra społeczeństwa	7	3	1	0	0
Przewodzenie innym ludziom	1	4	6	0	0
Szczęście rodzinne	1	0	5	2	2
Wyjazd z kraju na stałe	6	2	0	0	0
Zdobywanie nowej wiedzy	0	0	4	3	4
Poszukiwanie sensu swojego życia	4	5	2	0	0
Doskonalenie siebie	3	4	4	0	0

Powyższe zestawienie pokazuje, że najbardziej ważne dla uczestników KIS jest praca dla dobra społeczeństwa, wyjazd za granicę oraz posiadanie stałej pracy. Przeciwnie, czyli najmniej ważne a raczej zupełnie nie istotne jest obecnie zdobywanie nowej wiedzy. Wymienione cele życiowe w tym pytaniu oceniane były przeważnie jako raczej ważne.

Elementem kończącym diagnozę wstępną uczestników było określenie oczekiwań od KIS zarówno w zakresie aktywizacji zawodowej jak i społecznej.

Wśród tych oczekiwań w opinii respondentów znalazło się przede wszystkim zdobycie praktycznej wiedzy w poszukiwaniu pracy oraz nauka poruszania się po rynku pracy. Niewiele mniej osób oczekiwało poznania różnych form zatrudnienia, zwiększenie motywacji do pracy oraz zapoznanie się z metodami poszukiwania zatrudnienia.

Odnosząc się do oczekiwań w zakresie reintegracji społecznej a więc wpływu na funkcjonowanie w społeczeństwie i uświadomienie pewnych kompetencji społecznych 10 osób (83%) wyraziło swoje oczekiwanie od KIS właśnie w tym zakresie.

Wśród innych oczekiwań sygnalizowanych przez badane osoby znalazły się: organizacja kursu zawodowego, zdobycie nowych umiejętności, znalezienie pracy czy poznanie własnej osoby.

Analiza osiągniętych efektów po zakończeniu zajęć w KIS

Diagnoza wstępna pokazała, że uczestnicy KIS są grupą zróżnicowaną zarówno pod względem doświadczenia zawodowego jak i umiejętności funkcjonowania psychospołecznego. Dlatego też przygotowanie programu zajęć musiało uwzględnić uzyskane informacje. Program zajęć uwzględniał zatem:

- sporządzenie indywidualnej „ścieżki” aktywizacji w oparciu o perspektywę mocnych i słabych stron.
- podniesienie motywacji do podjęcia aktywności zawodowej, poprzez wskazanie możliwości i ograniczeń jednostki.
- działania mające na celu zwiększenie samooceny, nabycie umiejętności poruszania się po rynku pracy, właściwej prezentacji itp.
- określenie programu rozwoju zawodowego (kursu i szkoleń) w celu podniesienia kwalifikacji i umiejętności zawodowych.
- działania rozwijające umiejętności interpersonalne, wzmacniające poczucie własnej wartości, wiary we własne możliwości, dzielenie się własnymi doświadczeniami.
- nawiązywanie współpracy z doradcą zawodowym i pracodawcami, celem ułatwienia wejścia na rynek pracy.

Po zakończeniu cyklu zajęć reintegracyjnych przeprowadzono podsumowania wszystkich działań i analizę osiągniętych efektów. Do tego celu wykorzystano kwestionariusz ankietę podsumowującą. Całość uzyskanych wyników i efektów stanowi niewątpliwie formę sprawozdania merytorycznego, które mówi o istotnych zmianach jakie dokonały się w uczestnikach KIS.

W pierwszej kolejności zapytano uczestników KIS czy przed pojawieniem się w tej instytucji wiedzieli o jej działaniach. Okazało się że tylko 3 osoby taką wiedzę posiadało, pozostali nic nie wiedzieli o celach i funkcjach Klubu.

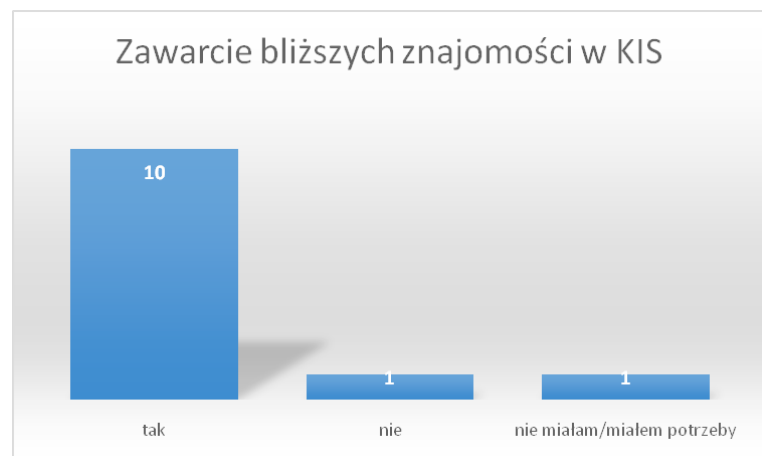
Jednym z założeń funkcjonowania KIS-u jest udzielanie wsparcia osobom wykluczonym społecznie lub zagrożonym tym wykluczeniem.

Wykluczenie społeczne jest zjawiskiem, które coraz częściej wykorzystywane jest do opisywania i wyjaśniania pewnej części rzeczywistości. Termin ten oznacza sytuację, w której jednostka będąca członkiem społeczeństwa nie może normalnie uczestniczyć w działaniach obywateli tego społeczeństwa. Jest zjawiskiem wielowymiarowym i w praktyce oznacza utrudnienia lub uniemożliwienie uczestnictwa w życiu gospodarczym, politycznym jak i kulturowym, w wyniku braku dostępu do zasobów, dóbr i instytucji, ograniczenia praw społecznych oraz deprywacji potrzeb.

Biorąc pod uwagę powyższe zestawienie okazało się, że zjawisko wykluczenia społecznego przez uczestników KIS kojarzone jest przede wszystkim z brakiem zatrudnienia (9 osób). Z tego samego powodu zdecydowana większość uczestników znalazła się właśnie w tej grupie osób. Ważne jest również, że badane osoby definiując zjawisko wykluczenia odnieśli się również do braku wiary w siebie, braku akceptacji czy braku możliwości samorealizacji.

Udział w KIS daje między innymi możliwość poznania nowych osób, które również znajdują się w trudnej sytuacji życiowej, by stworzyć pewnego rodzaju wspólnotę, grupę osób wzajemnie wspierających się.

Dzięki udziałowi w zajęciach prawie wszyscy (10 osób) zawarli bliższe znajomości z współuczestnikami. Stwarzając tym samym możliwość rozmowy, spojrzenia na problem z innej perspektywy by osiągnąć lepsze efekty radzenia sobie z problemami.

Zmiany są czymś niezwykle ważnym w naszym życiu, a zarazem są najtrudniejsze do osiągnięcia. Im bardziej nasze życie staje się poukładane, coraz mniej jest w nim nowych wyzwań czy sytuacji tym bardziej układamy się grupą warstwą nawyków, z którymi jest nam dobrze, znamy je i nie musimy obawiać się porażki. Wchodząc na rynek pracy sytuacja nie jest już taka prosta, musimy zmienić pewne przyzwyczajenia, układać swoje życie na nowo. By zatem osiągnąć sukces na płaszczyźnie zawodowej istotne jest wzmocnienie swojej motywacji do podejmowania w życiu pewnych zmian.

Analizując ankietę podsumowującą uczestnictwo w KIS okazuje się że 58% uczestników dzięki zajęciom w których uczestniczyli wzmocnili swoją motywację do zmian, ich zdaniem ten udział wpłynął na nich w sposób zdecydowany. Kolejne 25% uznało, że raczej wpłynęło, a więc również pozytywnie odczuli to na własnej skórze. Pozostała część badanych nie odczuła tego wpływu i nie zwiększyła swojej motywacji do podejmowania nowych wyzwań w swoim życiu.

Przeprowadzona analiza skuteczności działań realizowanych przez KIS w Janowie Lubelskim umożliwiła dokonanie bardziej obiektywnych ocen zasadności podejmowania tego typu działań wobec osób chcących zmienić swoją sytuację.

Powyższe zestawienie ilustruje szereg znaczących efektów, które osiągnięto na przykładzie uczestników KIS- edycja 2016 w gminie Godziszów. Najbardziej znaczącym dla nich samych był wzrost poczucia własnej wartości (7 osób), co może wiązać się z otwartością i motywacją do zmiany swojego dotychczasowego życia. W dalszej kolejności respondenci uznali, że mają większą motywację do poszukiwania pracy potrafią lepiej porozumiewać się z innymi ludźmi i są bardziej samodzielni. Te odpowiedzi sugerują, że do osiągnięcia sukcesu na płaszczyźnie wychodzenia z bezrobocia i bezradności jest zmiana spojrzenia na własną osobę. Jeśli to zostanie odpowiednio przełamane dalsze kroki zmierzające do osiągnięcia założonych celów życiowych stają się łatwiejsze i szybsze do pokonania.

Ponadto uczestnicy zajęć wyrażają duży optymizm w stosunku do możliwości znalezienia zatrudnienia w najbliższym otoczeniu własnego zamieszkania. Poprawiło się ich poczucie przynależności do społeczeństwa i są świadomi, że posiadane przez nich umiejętności i kwalifikacje są potrzebne na rynku pracy. Dzięki zdobyciu licznych kompetencji, nie tylko zawodowych, ale również interpersonalnych są w stanie zaprojektować własny plan rozwoju zawodowego.

Niewątpliwie przeprowadzona analiza potwierdza pogląd, że prowadzenie klubów integracji społecznej i innych instytucji z obszaru zatrudnienia socjalnego przynosi pozytywne efekty nie tylko dla samych ich uczestników ale odgrywa także istotną rolę w życiu społecznym. Niewątpliwie zapobiega ale i zwalcza zjawisko wykluczenia społecznego. Stwarza takim osobom możliwość czynnego udziału w życiu społeczeństwa, co jest podstawą ich reintegracji. Działalność takich podmiotów powinna zatem być promowana w małych jak i większych społecznościach. Właściwa i pozytywna promocja działań instytucji zatrudnienia socjalnego zapobiegnie stygmatyzacji osób, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, a wręcz przeciwnie wzmocni ich pozycję w życiu społecznym.

BIBLIOGRAFIA – AKTY PRAWNE:

1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 446, z późn. zm).
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r o pomocy społecznej (tj.: Dz. U. z 2015 r., poz. 163, z późn. zm).
3. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 1393 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 40 z późn. zm).
5. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 94, poz. 651 z późn. zm).
6. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (tj. Dz. U. z 2011 roku Nr 43, poz. 225 z późn. zm.)

ANNA MAZUR

Mgr pedagogiki resocjalizacyjnej UMCS w Lublinie, obecnie doktorantka Wydziału Nauk Społecznych KUL w Lublinie, społeczny kurator sądowy do spraw rodzinnych i nieletnich, mediator, kryminolog.

Zajmuje się problematyką pedagogiki resocjalizacyjnej, patologii społecznej, przestępczości i zachowań dewiacyjnych oraz pomocą społeczną. Jej zainteresowania i działania związane są z pracą z młodzieżą sprawiającą trudności wychowawcze i ich rodzinami oraz pogłębianiem wiedzy naukowej w zakresie pedagogiki, resocjalizacji i nauk pokrewnych. Posiada doświadczenie w pracy dydaktycznej ze studentami. Od 2012 roku współpracuje z Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej i Klubem Integracji Społecznej, prowadzonymi przez Janowskie Stowarzyszenie Niesienia Pomocy „HUMANUS”, jako doradca i ekspert ds. zatrudnienia socjalnego i przedsiębiorczości społecznej młodzieży. Członek zarządu Stowarzyszenia i Koordynator, prowadzonego przez Stowarzyszenie, Punktu Konsultacyjnego dla Rodzin. Od 2015 roku Członek Rady Fundacji Konwent Klubów i Centrów Integracji Społecznej oraz Kierownik Klubu Integracji Społecznej prowadzonego przez fundację.

PAWEŁ WIŚNIEWSKI

Działacz społeczny i prawnik. Absolwent WPiA Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w zakresie Prawa (2003 rok) i Administracji (2001 rok). Ukończył Studia Podyplomowe „Zarządzanie projektami społecznymi – szkolenie służb zatrudnienia” na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II w Lublinie oraz Studia Podyplomowe z zakresu Organizacji Pomocy Społecznej na Uniwersytecie

Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie. Doktorant w Instytucie Socjologii WFIS UMCS w Lublinie.

Długoletni Prezes Janowskiego Stowarzyszenia Niesienia Pomocy „Humanus” w Janowie Lubelskim, Prezes Fundacji Konwent Klubów i Centrów Integracji Społecznej oraz Wiceprezes i Członek Zarządu Polskiego Towarzystwa Polityki Społecznej, Oddział Lublin. Przewodniczący i Wiceprzewodniczący Rady Programowej Konwentu Centrów i Klubów Integracji Społecznej. Członek Rady Zatrudnienia Socjalnego w Ministerstwie Rodziny Pracy i Polityki Społecznej.

Uczestnik, jako koordynator, doradca, ekspert wielu projektów z zakresu szeroko rozumianej ekonomii społecznej oraz aktywnych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Autor publikacji i ekspertyz z zakresu ekonomii społecznej i zatrudnienia socjalnego. Członek komisji konkursowych oceniających projekty w ramach programów resortowych w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Wydawca:

Janowskie Stowarzyszenie Niesienia Pomocy „Humanus”
23-300 Janów Lubelski, ul. Bohaterów Porytowego Wzgórza 23
Tel. 15 8142251, e.mail.: jsnp-humanus@wp.pl, <http://www.jsnphumanus.pl>

ISBN 978-83-938139-5-7

Wydawnictwo sfinansowane z środków projektu:
„Partnerstwa przeciw wykluczeniu społecznemu – profesjonalne formy pomocy, ze szczególną rolą zatrudnienia socjalnego – edycja 2016”
realizowanego w ramach programu Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej
„Aktywne formy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu – nowy wymiar 2020”.

